

Cum solitis
clausulis poe-
nalibus.

bus, sicut beatus Gregorius ait: Iam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate nihil nobis loquendum est, cum omne, quod superest, in causis piis ac religiosis erogandum est. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eisdem locis sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Alexandri PP

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Ubaldu Osiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis episc. ss.

Ego Ubaldu presbyter cardinalis Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Albertus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. S. Laurentii in Damaso subscripsi.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro ss.

Datum Beneventi per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae notarii, ii kal. augusti, indict. ii, incarn. dom. anno

MCLXIX, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno x.

Dat. die 31 iulii anno Domini 1169, pontif. anno x.

XXXV.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Ss. Ioannis et Andreae de Bonavalle Pictavien. diocesis; cuius monialibus conceditur ius praesentandi presbyteros pro parochiis, eidem monasterio subiectis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bonae omnia ad illud spectantia eidem confirmat; — In quibus sequentia enumerat; — Cum iure decimarum. — Monialibus praesentandi episcopo capellanos pro parochiis monasterio subiectis concedit. — In generali terrae interdicto divina officia celebrare private indulget. — Sepulturam quoque ibi eligere cuique elargitur. — Abbatissam a monialibus eligendam declarat. — Decretum immunitatis a qualibet externa molestia, vi, etc. — Cum solitis poenalibus conclusionibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Aladae abbatissae monasterii Sanctorum Ioannis atque Andreae de Thoartio, vobisque sororibus, tam praesentibus quam futuris rectam vitam professis, in perpetuum.

In primis locorum venerabilium curam nos admonet, de eorum quiete atque utilitate sollicite cogitare; nec dubium, quod si ancillarum profectionibus benigne concurrimus, nostris opportunitatibus clementem Deum reperiemus. Eapropter, dilectae in Christo filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium Sanctorum Ioannis et Andreae, in quo divino estis obsequio mancipatae, sub beati Petri apo-

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., tom. II, inter instrum. Eccles. Pictavien., num. LI.

Exordium.

Monasterium
sub protectione
Sedis Apostoli-
cae recipit Pon-
tifex.

Bonae om-
nia ad illud spe-
ctantia eidem
confirmat;

In quibus se-
quentia enume-
rat;

Cum iure de-
cimarum.

stolorum principis, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dominum, et B. Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefata ecclesia Sanctorum Ioannis et Andreae sita est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Dionysii de Thoartio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Medardi cum decimis et pertinentiis, et in eadem Eccles. census quinque solidorum Andegavensis monetae, quos in Coena Domini annuatim recipitis, ecclesiam Sancti Lazari, et domum helemosynariae, quae sita est extra muros praenominati castri, ecclesiam Sanctae Mariae de Castro Novo Regis, ecclesiam Sancti Petri de Misse, et domum iuxta ecclesiam cum omnibus pertinentiis suis, duos solidos annuos de domo Aimerici praestoris pro oblatione, ecclesiam Sancti Hilarii de Faiia, et domum iuxta ecclesiam cum tota villa de Faiia, et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Beati Benedicti cum molendino et appenditiis ex dono bonae memoriae prioris Simonis, Mangor usuarium ad ignem pro domo vestra in nemore de Calca Rubea, tres solidos annuos in domo Bertheopose, in Pentecoste tres solidos annuos de terra vestra de Berte Porre, in Coena Domini census, quos habetis in praefato castro Thoartii intus et extra, decimas terrarum et vinearum, atque annuatim praefati castri tam intus quam

extra, rationabiliter vobis concessas, decimas annonae et vini, quas dividitis cum canonicis Sancti Hilarii Pictaviensis, decimas vini et annonae quas habetis cum Willelmo de Foresta, decimas, quas habetis cum ecclesia Sancti Hilarii de Vigne, quartam partem decimarum de vestra terra Dorbe cum appenditiis suis, villam de Tourtenarii cum appenditiis suis, domum Assaii cum appenditiis suis, villam Ruan cum appenditiis suis, villam Cintreio et domum cum omnibus appenditiis suis, molendinum de Duppe, molendinum in ponte Sancti Iacobi, nonam partem molendini de Urouvarii, medietatem molendini de Colins, molendinum de Cintreio, ecclesiam Sancti Clementis iuxta Niortum, et domum cum omnibus appenditiis suis: in episcopatu Cantonsensi ecclesiam Sanctae Mariae in Bosco cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Mariae de Craspe cum omnibus pertinentiis suis, census sex denariorum de clastro Sancti Leonis de Thoartio. In parochialibus vero ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis capellanos eligere, et episcopo repraesentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ita quod illi de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Praeterea cum generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis clausis ianuis, non pulsatis tintinabulis, exclusis interdictis et excommunicatis, suppressa voce divina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obstat: salva iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, monasterii eodem loco abbatissa, vel tuarum qualibet succedentium, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum

Monialibus
praesentandi e-
piscopo capel-
lanos pro pa-
rochiis mona-
sterio subiectis
concedit.

In generali
terrae interdi-
cto divina officia
celebrare pri-
vate indulget;

Sepulturam
quoque ibi eli-
gere cuique e-
largitur;

Abbatissam a
monialibus eli-
gendam decla-
rat.

Decretum im-
munitatis a qua-
libet externa
molestia, vi
etc.

Cum solius
paulibus con-
clusionibus.

Deum, et B. Benedicti regulam provi-
derint eligendam. Decernimus ergo, ut
nulli omnino hominum liceat, praefatum
monasterium temere perturbare, aut eius
possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus fa-
tigare; sed omnia integra et illibata ser-
ventur, earum, pro quarum gubernatione
ac sustentatione concessa sunt, usibus
omnimodis profutura: salva Sedis Apo-
stolicae auctoritate, et dioecesiani episcopi
canonica iustitia. Si qua igitur in futu-
rum ecclesiastica saecularive persona,
hanc nostrae constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, se-
cundo tertiove commonita, nisi reatum
suum congrua satisfactione correxerit,
potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino iudicio existere de per-
petrata iniquitate cognoscat, et a sacra-
tissimo Corpore Dei et Domini Redem-
ptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque
in extremo examine districtae ultioni
subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua
iura servantibus sit pax Domini nostri
Iesu Christi perpetua, et hic fructum bo-
nae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis
inveniant. Amen.

Datum Romae anno incarnationis do-
minicae MCLXIX, pontif. vero domini nostri
Alexandri III Papae, x.

Dat. anno 1169, pontif. anno x.

XXXVI.

*Destinatio legatorum in Angliam ad co-
gnoscendum de causis inter regem et
Thomam archiepiscopum Cantuarien-
sem (1).*

SUMMARIUM

Regis Angliae nuntios et literas recepisse
narrat. — Nuncios a rege petitos cum
potestate cognoscendi et iudicandi cau-

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae,
vol. I, pag. 146

sam inter dictum regem et archiepiscopum
Cantuariensem misit; — Eidem archiepi-
scopo prohibet, ut pendente lite regnum
nec regem inquietet. — Irritam declarat
quaecumque archiepiscopi in regem aut
regnum sententiam. — Familiares regis
ab archiepiscopo excommunicatos, absol-
vendi potestatem tribuit.

Alexander episcopus servus servorum Dei, illustri
Anglorum regi Henrico, salutem et apostolicam
benedictionem.

Magnificentiae tuae nuntios, scilicet
dilectos filios nostros Ioannes Cumin, et
Radulphum de Vamewrde, nobis et Ec-
clesiae Dei devotos, et regiae sublimitati,
sicut credimus, per omnia fidelissimos,
et literas, quas excellentia tua nobis per
eosdem transmisit, tanto benigniori mente
suscepimus, et tanto eos maiori gratia
praevenimus et honore, quanto plenius
scivimus, ipsos a magnifico principe et
rege christianissimo fuisse transmissos;
cui itaque omnem, quam cum Deo pos-
sumus, gloriam cupimus et honorem, et
ad cuius incrementum modis omnibus,
quibus honeste poterimus, nos et fratres
nostri, ac tota Ecclesia, quanto devotis-
sima sinceritatis tuae affectum in maiori
simus necessitate experti, tanto ardentius
intendimus aspirare. Non enim devotionis
tuae insignia, nobis tempore tam op-
portuno exhibita, a nostra imposterum
memoria nulla poterit ratione divelli, vel
in conspectu Ecclesiae aliqua desuetudine
innumbrari. Petitiones quoque tuas, quas
nobis per iam dictos nuncios tuos mi-
sisti, in quibus omni, quam cum Deo
et honestate nostra potuimus, sicut iidem
magnificentiae tuae nuncii viva voce ple-
nius enarrabunt, curavimus executioni
mandare. Personas siquidem de latere
nostro, iuxta quod rogasti, licet gravissi-
mum ac difficillimum hoc tempore ma-
xime videatur aliquos a nobis emittere,
cum fratrum nostrorum et eorum prae-

Regis Angliae
nuntios, et li-
teras recepisse
narrat;

XXXVII.

*Ad omnes principes et christifideles de
subsidio ferendo in recuperationem Ter-
rae Sanctae (1).*

SUMMARIUM

Status miserabilis Hierosolymitanarum par-
tium; — Balduini regis Hierosolymitani
cruciat. — Terra praedicta a paganis
devastata. — Hortatur reges, principes et
omnes alios ad subsidium Terrae Sanctae;
— Loci nimirum, ubi Redemptor noster
nasci et mori dignatus est. — Eos modis
omnibus ad facinus incitat. — Indulgen-
tias a praedecessoribus pro eademve olim
concessas confirmat. — Filios, uxores et
possessiones illorum sub Sedis Apostoli-
cae protectione suscipit. — Indulgentiam
omnium culparum pro Terrae Sanctae de-
fensoribus; — Etsi in itinere suscepto
morianantur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dile-
ctis filiis nobilibus viris, duobus et principi-
bus, comitibus, baronibus, et universis Dei
fidelibus ad quos literae istae pervenerint,
salutem et apostolicam benedictionem.

Cor nostrum, et omnium fratrum no-
strorum sinistri rumores, qui de Hieroso-
lymitanis partibus ad nos communi trans-
euntium relatione pervenerunt, nimio
dolore conturbant; cum vix unquam ali-
quis, qui christiano nomine censeatur,
sine lacrimis et suspiriis audire valeat,
quae de statu illius terrae miserabili re-
citantur. Est siquidem infidelium, quod
dolentes dicimus, incursione contristata;
et usque adeo fortium virorum potentia,
et proborum virorum consilio viduata,
quod nisi a christianis regibus et prin-
cipibus orbis celerem et potentem succur-
sum habuerit, desolationem eius, quod
absit, in ignominiam Dei, et in contem-
ptum fidei christianae de proximo formi-
damus. Non est enim rex, qui terram
illam regere possit, cum ille videlicet
Balduinus, qui regni gubernacula possi-
det, ita sit graviter, sicut nosse vos cre-
dimus, iusto Dei iudicio flagellatus, ut

Status misera-
bilis Hierosoly-
mitanarum par-
tium;

Balduini regis
Hierosolymita-
ni cruciat.

Eidem archie-
piscopo prohibet,
ut pendente lite re-
gnum, nec regem
inquietet;

Irritam decla-
rat quaecum-
que archiepi-
scopi in regem
aut regnum sen-
tentiam.

Familiares re-
gis ab archiepi-
scopo excom-
municatos, ab-
solvendi pote-
statem tribuit.

Nuncios a rege
petitos cum po-
testate cognos-
cendi et iudi-
candi causam
inter dictum re-
gem et archie-
piscopum Can-
tuariensem mi-
sit;

sertim, quos tu desideras, praesentia. et
consilio opus habeamus; illius tamen re-
colendae ac magnificae devotionis tuae,
ut diximus, non immemores existentes,
ad sublimitatis tuae praesentiam duximus
destinandas cum plenitudine potestatis,
ecclesiasticas causas, quae inter te et ve-
nerabilem fratrem nostrum archiepisco-
pum Cantuariensem hinc inde vertuntur,
et illam, quae inter eundem archiepisco-
pum et episcopos regni tui super ap-
pellatione ad nos facta movetur, nec non
alias causas terrae, quas noverint expe-
dire, cognoscendi, iudicandique, et, prout
sibi dominus administraverit, canonice
terminandi. Eidem quoque archiepiscopo,
ne te aut tuos, seu regnum, gubernationi
tuae commissum, donec causae illae de-
bitum sortiantur effectum, in aliquo gra-
vare, vel turbare, aut inquietare attentet,
omnimodis inhibemus. Verum, si prae-
fatus archiepiscopus in te aut regnum
tuum, vel personas regni interim aliquam
sententiam tulerit, nos eam irritam esse,
et non te tenere censem. Ad indictionem
autem huius rei, et argumentum
nostrae voluntatis, literas praesentes, si
articulus ingruerit necessitatis, ostendas.
Alioquin, Serenitatem tuam rogamus et
attentius commonemus, ut literas ipsas,
aut earum tenorem a nullo sciri permi-
tas, sed eas habeas omnino secretas. Illos
autem familiares et consiliarios tuos, quos
iam dictus archiepiscopus sententiae ex-
communicationis subiecit, personae de
latere nostro transmissae, Domino auctore,
absolvent. Si autem aliquis illorum in-
terim metu mortis laboraverit, praestito
secundum Ecclesiae consuetudinem iu-
ramento, quod nostro, si convaluerit, de-
beat parere mandato, ipsum ab aliquo
episcopo, vel religioso et discreto viro
absolvi concedimus.

Anno 1169, pontif. anno x.

(1) Ex Concil. tom. XIII col. 113.

Terra praedi-
dicta a paganis
devastata.

Mortatur reges,
principes et
omnes alios ad
subsidiu[m] Ter-
rae Sanctae.

Loca nimirum,
ubi Redemptor
noster nasci et
mori dignatus
est.

vix ad tolerandos sufficiat continuos sui corporis cruciatus. Quam gravem siquidem iacturam, et quam miserabile casum in personis et rebus illa Terra, pro qua patres genitores nostri sanguinem proprium effuderunt in conflictu, quem olim cum gentibus habuit, peccatis exigentibus sit perpressa, nec nos sine multa cordis commotione recolimus, nec aliqui, zelantes legem Domini, possunt tantam stragem fidelium patienti animo tolerare: praesertim cum illa gens pessima paganorum incommodis et periculis, quae genti christianorum intulerunt, tantam audaciam sumpsisse dicantur, ut se iactent imprudenter (1), terram illam, quod avertat Dominus, invasuros. Moveat itaque vos zelus Domini, nec religio christiana super tanta, quae illi Terrae imminet, contritione dormitet; sed universa loca illa, quae Salvator et Redemptor noster corporali praesentia dedicavit, viriliter tueamini; et contemnite gentes, quae abiiciunt Dominum, et christianum nomen de terris abolere nituntur. Non est utique christianus, qui praescriptae Terrae calamitatibus non movetur, nec accingitur ad ipsam ab infidelium incursibus defendendam, quam occupare laborant, et suis, quod absit, spurcitiis profanare. Hi autem, qui ex vobis fortes sunt, et bellis exercendis idonei, non minus scuto fidei, et lorica iustitiae, quam materialibus armis induti, tam pium quam necessarium opus, ac laborem huius peregrinationis assumant; et loca illa, in quibus Redemptor humani generis pro nobis nasci voluit, et mortem subit temporalem, potenti virtute defendant, ne temporibus nostris sustineat in illis partibus christianitas detrimentum. Cum enim Christus pro salute nostra opprobria multa, et demum crucis patibulum sustinuerit, ut nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, iustificatos (2) autem spiritu, expedit admodum salutem fidelium, ut pro ipso corpora nostra

(1) Impudenter (ex Cocq. Add. et Corr.)

(2) Forsitan iustificatos.

periculis et laboribus exponamus, ne pretium sanguinis, quem pro nobis effudit, videamur obliui. Animadvertite igitur, dilecti in Christo filii, et videte, quam probrosum, et quam mœrore dignum existeret christianis, si adversus habitatores terrae illius inimici Crucis Christi denuo praevalerent: sicut eos praevalituros non modicum formidamus, nisi de diversis partibus christianorum auxilium habitatoribus ipsis cum festinatione succurratur. Ne igitur christianitas gentilitati succumbat, totis nisibus praevidete; quia melius est superventuro malo ante tempus occurrere, quam remedium post causam quaerere vulneratam; illis autem, qui pro Christo huius viae laborem assumpserint, illam indulgentiam peccatorum, quam patres et praedecessores nostri, Urbanus et Eugenius, Romani Pontifices, statuerunt, apostolica auctoritate concedimus et confirmamus. Uxores quoque, et filios eorum, et bona, et possessiones suas, sub beati Petri et nostra, necnon archiepiscoporum, et aliorum praelatorum Ecclesiae, decernimus protectione manere; prohibentes attentius, ne adversus eos de his, quae pacifice possident, aliqua post susceptam Crucem quaestio moveatur, donec redeant, vel de ipsorum obitu certissime cognoscatur. Liceat autem eis, terras seu possessiones alias, postquam propinqui aut domini sui, ad quorum feudum pertinent, pecuniam ipsis mutuare aut noluerint, aut non potuerint, Ecclesiis vel ecclesiasticis viris, aut aliis fidelibus libere et sine ulla reclamazione pro expensis huius itineris titulo pignoris obligare. Praeterea quicumque de viris bellicosus, et ad illius Terrae defensionem idoneis, illa sancta loca fervore devotionis adierint, et ibi duobus annis contra Saracenos pro christiani nominis defensione pugnaverint de Iesu Christi pietate, et de beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, eis omnium suorum, de quibus corde contrito et humiliato confessionem susceperint, absolutionem

Eos modis omnibus ad facinus iaculat.

Indulgentias a praedecessoribus pro eademve olim concessas confirmat.

Filios, uxores et possessiones illorum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Indulgentiam omnium culparum pro Terrae Sanctae defensionibus;

facimus delictorum; nisi forte aliena bona rapuerint, vel usuras extorserint, aut commiserint furta, quae omnia debent in integrum emendari. Si vero non est in facultatibus delinquentium, unde valeant emendari, nihilominus consequentur veniam, prout diximus, de commissis. Hi autem, qui illic per annum, sicut diximus, moram habuerint, de medietate sibi iniunctae poenitentiae indulgentiam et remissionem suorum obtineant peccatorum: omnibus autem sepulchrum Domini pro instanti necessitate visitare volentibus, sive in itinere moriantur, sive ad istum locum perveniant, laborem itineris ad poenitentiam, et obedientiam, et remissionem omnium peccatorum iniungimus, ut de vitae praesentis ergastulo ad illam beatitudinem, Domino largiente, perveniant, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam repromisit Dominus diligentibus (1).

Datum Tusculani xvii kalendas februarii.

Dat. die 16 ianuarii anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XXXVIII.

Sequitur in idem argumentum ad omnes Ecclesiarum praelatos (2).

SUMMARIUM

Literas per milites Templi ad universos christifideles mittit, ut Terrae Sanctae calamitatibus succurrant. — Ad exemplum praedecessorum Pontificum indulgentiam peccatorum tribuit iis qui pro Christo laborem Hierosolym. assumpserint. — Hortatur ut inducant homines ad decertandum contra infideles, idque quam citissime; — Proposita a Deo mercede.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis et epi-

(1) 1 Cor. ii, 9. (R. T.) (2) Ex tom. xiii Concil., col. 113.

Bull. Rom. Vol. II.

91

scopis, et dilectis filiis abbatibus, et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos literae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum orientalis terra per impressiones infidelium, et incursus fortium virorum, consilio destituta, multo timore percutitur; et ad implorandam subventionem fidelium dilectos filios nostros, milites Templi, latrones praesentium, viros utique religiosos, et Deum timentes, archiepiscopi, episcopi, et alii principes terrae, ad partes vestras mittere decreverunt. Nos autem, quos illius terrae calamitas gravi dolore conturbat, exemplo patrum et praedecessorum nostrorum de ipsius conservatione solliciti, christianos reges et principes orbis ad defensionem locorum illorum, in quibus steterunt pedes Domini, salubribus monitis exhortamur, et sicut patres et praedecessores nostri, Urbanus et Eugenius, Pontifices Romani, statuerunt, ita et nos remissionem et indulgentiam peccatorum statuimus universis, qui pro Christo laborem Hierosolymitanum assumpserint, et contra Saracenos fidei curaverint devotione certare. Monemus itaque universitatem vestram attentius, et mandamus, quatenus fratres, qui ad hoc missi sunt, benigno recipiatis affectu, et per eos orientalis terrae statu et necessitate comperta, principes, comites, et alios fideles Christi parochianos vestros crebris et sollicitis exhortationibus laboretis inducere ut terram illam, pro cuius liberatione patres et genitores eorum sanguinem proprium effuderunt, adeant festinanter, et contra inimicos Crucis Christi potentia et virtute decertent. Literas autem, quas propter hoc generaliter mittimus, universis faciatis Ecclesiis publice legi, et exponatis eorum tenorem; et remissionem peccatorum, quam facimus illis, qui tam pium et necessarium opus assumpserint, nunciatis; et ita omnes ad exequendum, quod suggerimus, moneatis, quod per sollicitudinem et exhortationem vestram terra illa festinanter fidelium sentiat au-

Literas per milites Templi ad universos christifideles mittit, ut Terrae Sanctae calamitatibus succurrant.

Ad exemplum praedecessorum Pontificum indulgentiam peccatorum tribuit iis qui pro Christo laborem Hierosolym. assumpserint.

Hortatur ut inducant homines ad decertandum contra infideles, idque quam citissime;

Proposita a
Deo mercede.

xilium et iuvamen; et vos propter hoc ab omnipotenti Deo mercedem possitis consequi sempiternam.

Datum Tusculani vi (1) ianuarii.

Dat. die 27 decembris (2).

XXXIX.

Monasterio Admontensi bona omnia confirmans, nonnulla privilegia ad monachorum quietem, indemnitate et decorem elargitur (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bona omnia ad illud pertinentia firma et illibata eidem servari mandat; — Gebhardus Salisburgensis archiep. eius fundator, caeterique successores archiep. bonis illud dotarunt, quae ei confirmantur. — Cum iure decimarum aliisque iuribus; — Saecularium quoque personarum donationes; — Archiepiscoporum et episcoporum; — Eadem alienari, vel in feudum dari prohibet. — Sepulturam inibi, vel ingressum ad monasticum institutum liberum cuique concedit. — Indebitas decimas ab eodem exigi inhibet. — Abbatem a solis monachis eligendum decernit. — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi etc. — Cum solitis conclusionibus poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Lintholdo abbati monasterii Sancti Blasii, quod Admontis dicitur, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, pro Ecclesiarum statu sat-

agere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque et honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen, Domino disponente, assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitias tueamur, et B. Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, praedecessorum nostrorum bonae memoriae Paschalis, Innocentii, Lucii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ex dono bonae memoriae Gebhardi Salisburgensis archiepiscopi fundatoris eiusdem coenobii, in valle Admontensi fundum ecclesiae Sancti Blasii, et quaecumque Hemma comitissa ibi habuit, patellam salis in Vicinia monasterii apud Halle, et maximam partem adiacentis nemoris: ex dono Tiemonis archiepiscopi successoris eius, curtem ex altera parte alvei, qui dicitur Admont, et ecclesiam Sancti Amandi episcopi, et reliquum nemoris, parochiam et praeconium ultra flumen Anesis cum ecclesia Sancti Amandi, patellam apud Halle cum augia, quae adiacet praedicto flumini: ex dono Cunradi senioris archiepiscopi Salisburgensis, patellas et salinas apud Halle, et forestum omne ad Wenge pertinens cum novalibus et decimis: curtes Rudindorf, Arnieck, Bute, Chrumpowe, et

Monasterium praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bona omnia ad illud pertinentia firma et illibata eidem servari mandat.

Gebhardus Salisburgensis archiep. eius fundator, caeterique successores archiep. bonis illud dotarunt, quae ei confirmantur;

Cum iure decimarum aliisque iuribus;

Saecularium quoque personarum donationes;

Archiepiscoporum et episcoporum;

quae dederunt praedicti episcopi in variis usibus alpium et montium, ubi sal coquitur, et ferrum foditur, cum agris, pratis, silvis, aquis, aquarumque decursibus a rivulo Zedelze usque Frodnize, et a Luzache usque Staiphe: ex dono Eberhardi archiepiscopi Salzburgensis, ecclesiam Sancti Galli in Silva-Nova cum decimis et novalibus, et omni iure suo, et salinis ibidem: ex dono Cunradi primi, ecclesiam Sanctae Mariae Magdalenae, et domum hospitalem Friesach cum decimis, praediis, et omnibus iustitiis suis: ex dono quorundam nobilium, Rainerii videlicet, et Petrisae, et aliorum consanguineorum Lintholdi abbatis Admontensis, allodia Tovernick, et Chirchaim cum omnibus pertinentiis suis, medietatem ecclesiae Sancti Iacobi cum praedio Cholmenzi: ex dono Gebhardi archiepiscopi, decimas apud Tivene, Flatlach, Ehrapfeld, Mielendorf cum omnibus pertinentiis eorum: ex dono Chunradi secundi archiepiscopi, curtem decimalem ad Wertse cum praedio Ropotendorf, Guttenuprunnen, et aliis possessionibus Mathildis matronae, ecclesiam S. Michaelis cum praedio Zezen, ecclesiam Sancti Ioannis cum praedio Zozzen cum decimis et omni iure suo: ex dono marchionis Olaker, alpem Scoberen ad idem praedium pertinentem, et quidquid apud Grazlup et Pals habetis: ex dono Gebhardi archiepiscopi, decimas Chatse-Welze, Lungowe cum appendiciis suis: ex dono eiusdem archiepiscopi, ecclesiam de Tinfensbach, et Aichdorf, Preintenfurt cum omnibus pertinentiis eorum: apud Wenge ecclesiam Sanctae Agathae cum omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sancti Andreae, et curtem Trieben cum omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Dietmarsdorf, et curtem cum adiacentibus praediis, videlicet Griez duas, Perndorf, Strechowe, Puchel cum omnibus pertinentiis suis: ex dono Alberti archiep. Salisburg. parochiam Partem cum omni iure suo: ex dono Chunradi primi archiepiscopi ecclesiam Sanctae Mariae

cum praedio quod vocatur Ieringen inferius: ex dono Gebhardi archiepiscopi Ieringen superius cum omnibus appendiciis eorum: praedium Nazowe cum multis aliis adiacentibus praediis: ex dono Chunradi et Eberardi archiepiscoporum, ecclesiam S. Nicolai et praedium Gotfridi Molkernowe cum novalibus et decimis, ecclesiam Sancti Martini cum praedio Strazgand, quod fuit Guntheri marchionis, et Chunradi comitis de Pilstain cum omnibus pertinentiis suis: praedium Radlack, quod fuit comitis Bernhadi, quidquid habetis Lusniz, Chamere, Mutarn: ex dono nobilium Treboche, Tunewiz, quinque curtes ad pontem S. Stephani: in eadem parochia ex dono Eberhardi archiepiscopi decimas; quidquid apud Sanctum Benedictum et Pontowe, Lobenich et Chruwat praediorum et decimarum habetis: ex dono Chunradi primi, decimas ad Muzz: ex dono nobilium praedia Mutterndorf: ex dono Eberhardi archiepiscopi, duos mansos in villa Teschenschirchen cum decimatione tota inter Pincha et Lavenze: ex dono nobilium quaecumque apud Wurvelach, Patlach, Gomvarn, Phaphenstain, et Aicowe possidetis: ex dono Gebhardi archiepiscopi, Ruste, Arnadorf, Welmnich cum appendiciis eorum: apud Wachowe quidquid comes de Walfrathusen, apud Brunnen quidquid Fridericus advocatus vobis dederunt: quaecumque dono nobilium apud Chremse, Ense et Usburg possidetis, apud Tresviz et Linzen praedia cum decimationibus suis: ecclesiam S. Ioannis, et praedium Hagemberg, et Winzenbach, et Gundachringen: ex dono archiepiscoporum apud Sundrmeringen, Prukkarn, Aiche, Eberhactingen quaecumque habetis: allodium magnum apud Hovcheim, quod a nobilibus de Abensberg emistis: ex dono nobilium praedium apud Hus superius et inferius cum ecclesia Sancti Paterniani cum omnibus pertinentiis suis: in Enswalde, Schratengastei, et Tricewald ecclesiam Sancti Martini cum no-

Exordium

(1) Adde kalendas (2) In edit. Cocq. habetur: Dat. die annoque eodem; in quo typographi error irrepsit. Si enim antecedentes literae datae sunt xvii kal. feb., haec autem vi kal. ianuar., nec dies, nec annus congruunt, ut attendenti patet. (R. T.) (3) Ex Cod. Diplom. Admont., edidit Pezsius, Thesaur. Anecd., tom. III, par. III, num. IV.

valibus, decimis usque Horgenbrucken: ex dono Gebhardi archiepiscopi, praedium Mitrehoven, Wenge, Elinowe: ex dono Chunradi primi archiepiscopi, praedium apud Chuchil, curtem apud Sazburch, Hirschalm cum appendiciis eorum: in villa Beirhalle quaecumque a comite Pertholdo et Ottone Palatino dono vel concambio acquisitis: ex dono nobilium quidquid apud Pergen, in Brichaim, Hasebach habetis, ecclesiam Sancti Martini cum praedio magno Elsindorf, quod fuit Uldarici, et alteram ecclesiam cum praedio Bernhardi, et omnia, quae ibidem emistis. Nec episcopo, nec abbati ipsi, nec personae alicui facultas sit, bona eiusdem coenobii in feudum sive in beneficium sine consensu meliorum et discretorum fratrum aliquibus dare, nec modis aliis alienare. Sane sepulturam ipsius loci liberam esse censemus, ut, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati sint vel interdicti, extremae voluntati eorum nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Laicos sive clericos liberos et absolutos ad conversionem suscipere nullius episcopi vel praepositi vos inhibeat contradictio. Prohibemus quoque, ut nulli fratrum post factam professionem absque abbatis totiusque congregationis permissione liceat, ex eodem clauastro discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepo-

natur, nisi quem fratres omnium consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum timorem Dei, et beati Benedicti regulam praeviderint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Salzburgensis archiepiscopi canonica reverentia, cui tamen omnino non liceat, ei vexationem aliquam vel consuetudinem, quae regularium quieti noceat irrogare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episc. ss.

Ego Chonradus Moguntinensis sedis archiepiscopus, et Sabinensis cardin. ss.

Ego Otto Tusculanus episc. ss.

Ego Iacintus diaconus card. Sanctae Mariae subsc.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani subsc.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diac. card. tit. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Io. presb. card. Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presb. card. ss.

Cum solitis conclusionibus poenalibus.

Alexandri PP

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presb. card. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv idus februarii, indictione iv, incarnationis dom. anno MCLXX, pontificatus vero dom. Alexandri Papae III anno xi.

Dat. die 10 februarii anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XL.

Privilegium (1) confirmationis bonorum omnium, ad canonicos Tarvisinae Ecclesiae pertinentium (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit; — In qua institutam a canonicis communem vitam servari mandat. — Bona omnia ad eos pertinentia confirmat. — In quibus haec propriis vocabulis enunciat; — In primis decimas et oblationes; — Deinde ecclesias cum suis pertinentiis; — Aliisque bonis quae hic describuntur. — Confirmat decimas iuris Ecclesiae Tarvisinae, quas episcopus dictae Eccl. concessit. — Decretum immunitatis a quacumque molestia; — Appositis ad hoc solitis poenalibus conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Drudo praeposito Ecclesiae S. Petri Tarvisii, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice substituendis.

Effectum iusta postulantibus indulgere, et vigor aequitatis, et ordo exigit rationis;

(1) Simile privilegium, ab Eugenio III PP. huic concessum Ecclesiae, posuimus suo loco. (2) Ex autographo in archiv. episcop. edidit Nicolaus Coletus in Venet. edit., Ital. Sac., Ughell., ubi de hac Ecclesia, col. 325.

praesertim quando poscentium voluntatem et pietas adiuvat, et veritas non relinquit. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, ad exemplar Papae ac praedecessoris nostri sa. recordationis Eugenii PP. praefatam Ecclesiam S. Petri, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Communem vero vitam, quam in eadem Ecclesia observare promissis, Sedis Apostolicae auctoritate confirmamus; et ne cuiquam vestrum post factam promissionem, nisi obtentu religionis, retro abire liceat, prohibemus; et si quis hoc attentare praesumpserit, is Ecclesiae beneficio privetur; nec aliquis, nisi qui hanc communem vitam se observaturum promiserit, in eadem Ecclesia de caetero canonicus instituat. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: decimas, oblationes, primitias, sepulturas, subiectiones capellanorum et clericorum in eadem civitate commorantium, sicut eos quiete ac canonice hactenus possedistis: ecclesiam S. Nicolai, quae est sita in clauastro vestro, cum pertinentiis suis: eccl. S. Io. Baptistae, eccl. S. Ioann. de Ripa cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Andreae cum pertinentiis suis, eccl. S. Bartholomaei cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Sophiae, quae est extra civitatem, cum pertinentiis suis: terras, quas habetis in civitate Tarvisii aedificatas et inaedificatas: clausuram, quam habetis, iuxta foveas eiusdem civitatis, terras quas habetis in Sillano, in Brentina, mansos ac terras quas habetis Sporisiano, Molmio, Viscario, Bambora,

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

In qua institutam a canonicis communem vitam servari mandat.

Bona omnia ad eos pertinentia confirmat;

In quibus haec propriis vocabulis enunciat: In primis decimas, oblationes;

Deinde ecclesias cum suis pertinentiis.

Aliisque bonis quae hic describuntur.

Patet alicuius vel in feudum dari prohibet.

Sepulturam in illo, vel ingressum ad monasterium institutum liberum cuique concedit;

Indebitas decimas ab eodem regi inhibet.

Abbatem a solis monachis eligendum decernit.

Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi etc.

Exordium

mansos (1) quos habetis in Castaniola, mansos quos habetis in . . . Postumia in . . . ecclesiam Sanctae Bonae cum pertinentiis suis, terram quam habetis iuxta S. Pelagium de Spineta, mansos quos habetis in Lonzano, Braida, Maserada, Luvadina: ecclesiam S. Pelagii de Aurinis cum pertinentiis suis, mansos quos habetis in eodem loco, et terras vicinas quas habetis in S. Zenon, mansos, quos habetis in Paderno, et villa Orba, et ad plebem Montelli, mansos quos habetis in Storga et in villa Pendula in Salinberti, et locum ad molendinum faciendum, mansos quos habetis in Carbonaria, villam Melmae cum ecclesia S. Michaelis eiusdem villae, et tredecim rotas molendini cum pertinentiis suis, ibidem mansos quos habetis in Campostorto, in Lanzago, Gunfo, Nerbono, mansos quos habetis in Luvignano, in Ripa-Rupta, in Severa, et terras quas habetis in Fuligno, mansos quos habetis in Mulsone, villam Prati Golzoli, ecclesiam S. Mariae eiusdem villae cum decimis et caeteris pertinentiis suis, mansum unum in Cartenatica, terras quas habetis in Mestre aedificatas et inaedificatas, mansos quos habetis in Zello et nemus ibidem, terram cum vinea quam habetis in Zollarino, mansum unum in Brendis, unum in Camellatis, mansos quos habetis in Burbiliaco, et terras quas habetis in Pedenzago, mansos quos habetis in Scaltenico, et terras quas habetis in Carpena, ecclesiam S. Angeli cum pertinentiis suis, seu mansum unum in Medolatiis: ecclesiam S. Gervasii cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Vitalis cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis ibidem, mansos quos habetis in Zero, mansos quos habetis in Canizano et in Reveno, mansos

(1) *Mansus*, *mansa* vel *mansum* (trino enim genere haec vox effertur) est villa aut locus familiaris, Caesario Prumiensi; *fundus cum certo agri modo*, Sirmondo; *villula colendi unius habitationi propria*, Alvarotto; *quantitas terrae, quae sufficit duobus hominibus in anno ad arandum*, Alvarotto aliisque italicis scriptoribus. (A. T.)

quos habetis in Quinto et in Cemosia, ecclesiam S. Christinae cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis ibidem et in Diveron, ecclesiam S. Andreae de Cavasacra cum pertinentiis suis, mansum unum in Puteo Bono, mansos quos habetis in Silvatronda, mansos Silvae Rosae, ecclesiam S. Andreae, quae in eadem villa sita est, cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis in Lobiola, mansos quos habetis in Bassano, in Mariano Romuno, et in Bursio, et in Cornile, et in S. Maria, et in Leudolis, et in Fonte, et in S. Zenone: mansos quos habetis in Asylo, in Braeda, et in Malragello, et in Nogaredo: mansos quos habetis in monte Belluna et finibus eius, terras quas habetis in Trivignano, in Casellis, et in Postunia, mansos quos habetis in Dubladino et in Segusino, et mansum unum in Vichipano, mansos quos habetis in Petrarubea, in Fenario, et in Lovo, mansos quos habetis in Auno, et in aliis locis per episcopatum Feltren., et terras quas habetis in episcopatu Bellunen. ex dono bo. mem. Gregorii Tarvisini episcopi, omnem decimam totius terrae de Siliano, in quocumque tempore fuerit laborata; praeterea omnes decimas, quae in territorio urbis Tarvisii iuri eiusdem Ecclesiae dicatae esse noscuntur, quemadmodum praelibatus episcopus iam dictae Ecclesiae vestrae concessit, et scripto authentico roboravit, nos eas vobis, et per vos eidem Ecclesiae auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva nimirum Sedis Apostolicae auctoritate, et episcopi vestri canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere

Confirmat decimas iuris Ecclesiae Tarvisinae quas episcopus dictae Ecclesiae concessit.

Decretum unitatis equarumque molestia.

Apposuit ad hoc solitus pontificalis conclusio.

venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus subsc.

Ego Conradus.... Sabin. Eccl. ss.

Ego Otto episc. Tusculanus ss.

Ego Io. presb. card. Ss. Io. et Pauli subsc.

Ego Ildebrandus basilicae Duodecim Apost. presb. card. ss.

Ego Alexander presb. card. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego D..... presb. card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudent. tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presbyter card. tit. Sancti Laur. in Damaso ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Hugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiac. card. et notarii, in idus febr., incarnationis dominicae anno MCLXX, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno XI.

Dat. die 11 februarii anno Domini 1170, pontif. anno XI.

XLI.

Litterae ad episcopos Angliae, ne Henrici filius rex coronetur absque praestito iuramento de conservandis iuribus ecclesiasticis (1).

SUMMARIUM

Praefatio. — Regis Angliae filium coronari et in regem inungi vetat, nisi prius iuramentum solitum praestet; — Et Anglos a sacramentis absolvat quae ab iis extorta fuerunt.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Thomae archiepiscopo Cantuariensi, et universis episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex commissi vobis officii debito solitudini vestrae incumbit, Ecclesiis Dei libertates et iura sua servare, et ne ab aliquibus opprimi valeant aut deleri, studium tenemur et diligentiam adhibere. Hac siquidem ratione inducti, et Ecclesiae Cantuarien. suam volentes dignitatem et iustitiam conservare, fraternitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, necnon et in virtute obedientiae iniungimus, quatenus, si Henricus illustris Anglorum rex filium suum coronari voluerit, et in regem inungi, tu frater Cantuariensis, ad cuius officium de antiqua Ecclesiae suae consuetudine et dignitate spectare audivimus, si manum ei nequaquam imponas, nec ab alio quolibet imponi permittas, nisi prius illud iuramentum exhibeat, quod alii reges eius praedecessores Ecclesiae Dei, et specialiter Cantuariensi, impendere consueverunt; et nisi universos ab observatione consuetudinum suarum, et sacramentis illis, quae ultimo ab hominibus Angliae extorta fuerunt, prorsus absolvat. Vobis autem, fratres episcopi, auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne illius coronationi, nisi iuramentum praestiterit, praesumatis aliquatenus interesse; sed vos potius absentetis, et inde, nullius contradictione

Praefatio.

Regis Angliae filium coronari et in regem inungi vetat, nisi prius iuramentum solitum praestet.

Et Anglos a sacramentis absolvat quae ab iis extorta fuerunt.

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae, vol. 1, pag. 438.

vel prohibitione obstante, celerius recedatis.

Datum Beneventi, vi kal. martii.

Dat. die 24 februarii anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XLII.

Ad episcopos Angliae, ne quis Henrici filium coronet, cum hoc de iure pertineat archiep. Cantuariensi (1).

SUMMARIUM

Regum Angliae inunctio et coronatio ad Cantuariensem archiepiscopum pertinet. — Ab aliis inunctionem et coronationem fieri vetat — Cum poenalibus clausulis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Eboracensi archiepiscopo Apostolicae Sedis Legato, et universis episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Regum Angliae inunctio et coronatio ad Cantuariensem archiepiscopum pertinet.

Quoniam ad audientiam nostram multorum iam pridem relatione pervenit, quod coronatio regis Angliae et inunctio (2) ad Cantuariensem archiepiscopum de antiqua Ecclesiae suae consuetudine et dignitate pertineat; fraternitati vestrae praesentibus literis auctoritate apostolica districtius inhibemus, ut si illustris Anglorum rex filium suum, dum venerabilis frater noster Thomas Cantuariensis archiep. in exilio fuerit, coronari voluerit et in regem iungi, nullus vestrum ei manum imponere praesumat, aut se exinde aliquatenus intromittere audeat; quod si quis vestrum attemptare praesumpserit, id in periculum officii et ordinis sui noverit procul dubio graviter redundare. In his vero appellationis remedium quibuslibet volumus denegari, et omnem malignandi occasionem excludi.

Ab aliis inunctionem et coronationem fieri vetat.

Cum poenalibus clausulis.

Datum apud Cerumar, iv kal. martii, pontif. anno xi.

Dat. die 26 februarii anno Domini 1170, pontif. anno xi.

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae, vol. i, pag. 439. (2) Lege inunctio (ex Coeq. Add. et Corr.)

XLIII.

De instituendis quadraginta canonicis in Tornacensi Ecclesia ex triginta praebendis opulentioribus (1).

SUMMARIUM

Ecclesia Tornacensis paucis clericis instructa cum magna possessionum copia. — Indulget ut quadraginta canonici instituuntur ex triginta praebendis, dummodo canonici honestam habeant substantiationem (a. t.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Tornacensi episcopo.

Significatum est nobis, et ex parte tua monstratum, quod commissa tibi Ecclesia pauca clericos eius obsequio habeat deputatos, cum tamen magna possessionum copia gaudere dicatur. Quoniam igitur indignum est, tam celebrem Ecclesiam copiam clericorum sibi deservientium non habere, fraternitati tuae significatione praesentium auctoritate apostolica indulgemus, ut cum consilio discretorum et religiosorum virorum dioecesis vestrae de xxx praebendis quadraginta instituere possis, dummodo Ecclesiae praescriptae possessiones ad hoc ita sufficientes existant, quod Ecclesiae tuae canonici alias praebendas quaerere non cogantur, sed de ipsius Ecclesiae beneficio honestam possint substantiationem habere.

Ecclesia Tornacensis paucis clericis instructa cum magna possessionum copia.

Indulget ut quadraginta canonici instituuntur ex triginta praebendis dummodo canonici honestam habeant substantiationem.

Data Verulis, ii idus martii.

Dat. die 14 martii anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XLIV.

Confirmatio bonorum omnium Lingonensis Ecclesiae, ac consuetudinum Capituli eiusdem Ecclesiae, cuius canonicis nonnulla conceduntur privilegia (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Lingonensem sub S. Petri protectione suscipit Pontifex. — Bona omnia ad eam pertinentia eidem con-

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., tom. iii, inter Instrum. huius Ecclesiae. (2) Ibid., tom. iv, inter Instr. ad hanc Ecclesiam pertinentia.

firmat. — In quibus nonnulla propriis vocabulis enumerat. — Cum iure decimarum. — Quae vero capitulo ab episcopo tribui solent, rata habet. — Electiones quoque Ecclesiarum et presbyterorum, — Antiquas consuetudines, — Et redditus canonicis confirmat. — Decretum pro Ecclesiae huius, ac bonorum huiusmodi integritate; — Statutaeque contra privilegii huius temeratores poenae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Manasse decano, et universo capitulo Sancti Mammetis Lingonensi, tam praesentibus quam futuris canonicis instituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ecclesiam Lingonensem sub S. Petri protectione suscipit Pontifex.

Bona omnia ad eam pertinentia eidem confirmat.

In quibus nonnulla propriis vocabulis enumerat.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuantes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: altare magnum in eadem Ecclesia, necnon et omnia altaria infra eandem Ecclesiam, libera cum beneficiis, quae ibidem collata fuerunt, et collationibus: capellam similiter Beatae Mariae inter duas turres, parochiam quoque Sanctae Crucis cum appenditiis suis, scilicet capellam de Bourona, et capellam Sanctae Trinitatis in porticu Lingonensis Ecclesiae, cum electione et ordinatione presbyterorum in Ecclesiis praefatis, ab omni exactione liberis et absolutis: ecclesiam de Barium cum appenditiis suis, ecclesiam de Perceio cum appenditiis

suis, ecclesiam de Curto-Campo cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Mosteriolo cum decimis et appenditiis suis, in ecclesia Sancti Martini super Viennam fluvium duos bisantios, in ecclesia de Villa in Divionensi pago duos bisantios, in ecclesia de Bure duos bisantios, in ecclesia de Villania duos bisantios, ecclesiam de Dampetra super Savum fluvium, ecclesiam de Polofot cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Laniaco cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Vivaco cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Anceio Franco, ecclesias de Taliceio et de Blaceio, ecclesiam de Merone cum paratis, ecclesiam de Naivile in pago Divionensi, ecclesiam de Ageio, et de Gypseio, ecclesias de Barbire et de Coion, quidquid habetis in Ecclesia de Rumille, ecclesiam Sancti Hilarii cum append., ecclesiam de Buxeria, ecclesiam de Provencheriis, ecclesiam Sancti Calixti, eleemosynam Alberici canonici Ligonensis apud villam Calinas, et ecclesiam eiusdem villae cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Andeliaco cum appenditiis suis, ecclesiam de Marciliaco, et de Planiaco, ecclesiam de Monte Landotusi cum appenditiis suis, ecclesiam de Chalandre, ecclesiam de Annulle, et omnes alias ecclesias, quas legitime possidetis. Refectiones quoque, quas episcopus capitulo Ligonensi annuatim praestare debet, scilicet in Natale Domini, in Coena Domini, in Pascha, in die consecrationis suae annuatim, in festo Sancti Mammetis, et unam aliam ab ecclesia Sancti Martini Lingonensis, in ipso die festi. Electionem omnium ecclesiarum et presbyterorum vestrorum, sicut hactenus habuistis, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Antiquas praeterea rationabiles consuetudines, de iustitiis et et observationibus tenendis et faciendis

Cum iure decimarum.

Quae vero capitulo ab episcopo tribui solent, rata habet.

Electiones quoque ecclesiarum et presbyterorum.

Antiquas consuetudines.

Et reditus canonicis confirmat.

Decretum pro Ecclesia huius, ac bonorum huiusmodi integritate;

Statutaque contra privilegia huiusmodi restitutores poenae

in Ecclesia vestra, et in aliis Ecclesiis civitatis Lingonensis, vobis nihilominus confirmamus; consuetudines seu reditus, quos Cruces appellant, de toto episcopatu Lingonensi, exceptis illis, qui ab episcopis Lingonensibus concessi sunt ecclesiis aut monasteriis eiusdem episcopatus, et scripto eorum corroborati noscuntur, vobis duximus confirmandas. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia ac integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate et Lingonensis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna correxerit satisfactione, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, III kal. aprilis, indict. III, incarnationis dominicae anno MCLXX, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno XI.

Dat. die 30 martii, anno Domini 1170, pont. anno XI.

XLV.

Monasterium S. Geruntii Callien. dioecesis ab Ordinarii iurisdictione exemptum, solique Apostolicae Sedi subiectum declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione S. Sedis recipitur. — Bona eius omnia confirmantur. — Episcopo Calliensi prohibet fatigare illud gravaminibus, vel molestiis. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Aloderio abbati monasterii S. Geruntii in comitatu Calli inter duo flumina Boatium et Boranum, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Iustis religiosorum desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celebrem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, quod specialiter ad ius et proprietatem beati Petri spectare dignoscitur, ad exemplar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae, Nicolai et Alexandri, Romanorum Pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Ad haec adiacientes statuimus, et auctoritate apostolica prohibemus, ut non liceat Calliensi episcopo, monasterium vestrum gravaminibus, vel aliquibus molestiis fatigare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium te-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de episcopis Callien.

Exordium.

Monasterium hoc sub protectione S. Sedis recipitur.

Bona eius omnia confirmantur.

Episcopo Calliensi prohibet fatigare illud gravaminibus, vel molestiis.

Solitae clausulae.

Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

mere perturbare, etc., salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc. Amen, amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ubaldu presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hier.

Ego Albertus presbyter cardinalis tit. S. Laur. in Lucina.

Ego Robertus presb. card. tit. S. Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Laurentii in Damaso.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci.

Ego Theoditus presb. cardinalis tituli S. Vitalis tituli Vestinae.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Manfredus diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi.

Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiacon. et notarii, IV nonas aprilis, indict. III, incarn. dom. anno MCLXX, pontif. vero Alexandri Papae III anno XI.

Dat. die 2 aprilis, anno Domini 1170, pontif. anno XI.

XLVI.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Casae Marii Verulanae dioecesis ordinis Cisterciensium, cui multa conceduntur privilegia et immunitates (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hocce sub protectione Sedis Apostolicae recipit; — In eoque monasticum servari ordinem mandans, — Bona omnia, possessiones, ac donationes ei confirmat: — Quorum nonnullae hic enumerat. — Pascua et usum sylvarum

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I, ubi de Verulanis episcopis.

in territorio Castrensi et Montis-Nigri concedit. — Concambium factum cum episcopo Verulano observari praecipit. — Monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum a nullo turbari quovis praetextu posse declarat. — Et alia quoque privilegia tribuit, anathemate proposito contra violatores. — Dioecetano vero episcopo subiicit in spiritualibus. — Abbatem a solis monachis eligendum decernit. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Gregorio abbati monasterii Sancto- rum Ioannis et Pauli, quod dicitur Casae Marii, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar fel. memoriae praedecessorum nostrorum Calixti, Anastasii et Hadriani, Romanorum Pontificum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuimus, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam, et Cisterciensium fratrum institutionem in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet S. Archangeli, ecclesiam S. Hipoliti et quicquid habetis in ecclesia S. Viti, quae sunt in territorio

Exordium

Monasterium hocce sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

In eoque monasticum servari ordinem mandans,

Bona omnia, possessiones, ac donationes ei confirmat;

Quorum nonnullae hic enumerat.

Verulanae civitatis, ecclesiam S. Angeli in monte de Corneto, ecclesiam S. Salvatoris et ecclesiam Sanctae Mariae de Regimenio in territorio Montis S. Ioannis, ecclesiam S. Nicolai in castro Babuci, ecclesiam S. Ioannis et ecclesiam S. Silvestri cum amphiteatro, quod vulgo Apperitiatum dicitur, in territorio Frusinonensi ecclesiam S. Crucis, in territorio Anagnino, ecclesiam S. Vincentii iuxta castrum Morrei in valle Orbetana, et ecclesiam S. Manni iuxta castrum Castuli in territorio Marsicano, cum omnibus supradictarum ecclesiarum permanentiis, molendina ad Arinulam, et illa, quae habetis in territorio Castrensi; rusticos etiam, et haereditates, quas in civitate Verulana, et castro Babuci, ac montis S. Ioannis quiete hactenus possedisse videmini. Pascua et usum sylvarum in toto territorio Castrensi, et Montis-Nigri, pascua et usum sylvarum et totam castellaturam ipsius Montis-Nigri, et ultra muros adiacentem centum passus, sicut inde descendit ab utraque parte in rivum et circuitu versus Aquilonem, ipsum praecipitium montis, et terram in territorio supradicti montis, quantum duo aratra sufficiunt laborare: ecclesiam S. Benedicti, cum omnibus pertinentiis suis, et ecclesiam S. Angeli de Meruleto cum capellis et pertinentiis suis, quae omnia felicitis memoriae pater et praedecessor noster Eugenius Papa vobis in Ecclesiae vestrae dedicatione concessit, et Anastasius et Hadrian. Rom. Pontifices suo privilegio roborarunt, vobis vestrisque successoribus nihilominus confirmamus. Concambium quoque, quod cum Verulano episcopo, et canonicis S. Erasmi, atque quondam Gregorio eustode castelli, quod castrum nominatur, rationabiliter fecistis, futuris temporibus inviolabiliter observari praecipimus. Statuimus praeterea, ut monasterium vestrum, quod ad ius et proprietatem B. Petri pertinere dignoscitur, nulli ecclesiasticae vel saeculari personae, praeterquam Romano Pontifici, debeat

subiacere. Ad haec advertentes statuimus, ut nulli archiepiscopo vel episcopo liceat praefatum monasterium interdicere, aut in vos asque auctoritate Romani Pontificis interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare. Nihilominus etiam apostolica auctoritate prohibemus, ut nullus quamlibet ecclesiam ad idem monasterium pertinentem, quae populum non habet, interdicto subiicere audeat; quominus, si quis fratrum vestrorum ibidem ex devotione cantare voluerit, exclusis excommunicatis et interdictis, cantandi liberam habeat facultatem. Praeterea per decreti huius paginam duximus statuendum, ut fratres vestri in quocumque loco positi fuerint, ab omni saecularis servitii, et actione, et ab omni gravamine mundanae oppressionis sint liberi et immunes. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere praesumat. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna provisione providere volentes, auctoritate apostolica inhibemus, ne quis terminos ab eodem antecessore nostro circa monasterii vestri ambitum institutos, et 300 passis ab eo distantes, transgredi audeat: nec infra, furtum aut rapinam facere, hominem capere, vel aliquam violentiam exercere. Si autem fecerit, et secundo tertiove commonitus, satisfactionem congruam exhibere contempserit, tamquam sacrilegus iudicetur, et districtiois ecclesiasticae animadversione plectatur. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitate aliqua vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Neque illi episcopo, aut episcoporum ministro facultas sit, in capellis ad

Et alia quoque privilegia tribuit, anathemate proposita contra violatores.

Dioecetano vero episcopo subicit in spiritualibus.

Pascua et usum sylvarum in territorio Castrensi et Montis-Nigri concedit.

Concambium factum cum episcopo Verulano observari praecipit.

Monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum a nullo turbari quovis praetextu posse declarat.

Abbatem a solis monachis eligendum decernit.

Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

praedictum monasterium pertinentibus praeter competentem ei quartam decimarum, et oblationum partem iniuste sibi aliquid vendicare. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de suo vel de alieno Cisterciensis ordinis, si oportuerit, collegio, secundum Deum et B. Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes Ss. Ioannis et Pauli presb. cardinalis tit. Pammachii.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apost. presb. card.

Ego Ioannes presb. cardinalis tit. S. Anastasiae.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. S. Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. cardinalis S. Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci.

Ego Theoditus presbyter cardinalis S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diac. cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Manfredus diae. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Ugo diaconus cardinalis S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae in Aquiro.

Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, vii id. maii, indict. iii, incar. dominicae anno mclxx, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xi.

Dat. die 9 maii, anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XLVII.

Contra nonnullos abusos, ac potius nefanda scelera, incestus, suffocationes prolis, celebrationes missae cum sicca faece vini, ac micis panis vino intinctis, ac matrimonia sine sacerdotali benedictione facta (1).

SUMMARIUM

Quae cura Pontificibus inesse debeat de exteris Ecclesiis. — De matribus, quae prolis suae procurant interitum; — Cuius delicti atrocitas Scriptura et Patribus declaratur. — Incestus foedaque libido a sacris reprobata canonibus. — Contra quos severe incedendum statuit. — Poenae contra opprimentes in somno filios suos. — De iis, qui cum sicca faece vini, et micis panis vino intinctis missam faciunt: — Deque matrimonium sine sacerdotali benedictione contrahentibus. — Quae auctoritate apostolica prohibet, offerrique iubet in sacrificio missae solum panem et vinum aqua mixtum. — Districte prohibet ne matrimonia clandestina et sine sacerdotali benedictione celebrentur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Upselensi archiepisc. et suffraganeis eius.

Vice beati Petri apostolorum principis, largiente Deo et Domino nostro, qui ait: Speculatorem te dedi domui Israel super gentes et regna (a), licet immeriti, in Apostolicae Sedis specula constituti, pontificalis officii debito pro universis compellimur sollicitudinem gerere; et antiquo hosti, qui tamquam saevissimus leo circumcivit, quaerens quem devoret (b), pasto-

(1) Ex Concil. tom. xii., col. 134. (a) Ezéch. iii. (b) 1. Petri v. 8. (R. T.)

Quae cura Pontificibus inesse debeat de exteris Ecclesiis.

De matribus,
quae proli suae
procurant inter-
itum.

rali providentia obviare, ne gregem Dominicum invadat, et diversis eum vitiorum morsibus laceret. Inde est, quod vehementi cor nostrum doloris pulsatur stimulo, audito quod in partibus vestris in tantum libido crudelis et turpis excreverit, ut quaedam mulieres proli suae procurent interitum, earumque corruptores tam horrendo et detestabili facinori non solum consentire, verum etiam persuadere praesumant: alii incestuosa coniunctione, plerique cum iumentis abominanda se pollutione commaculent. Quae quantum sint gravia, et Creatori nostro penitus inimica, ipsa sceleris atrocitas satis demonstrat, quam nec audientium aures sine ingenti possunt horrore percipere.

Cuius delicti
atrocitas Scri-
ptura et Patri-
bus declaratur

Si enim, qui iactato in terram semine prolem volebat ex uxore suscipere, percussus a Domino Testamenti Veteris serie dinoscitur; qua poena feriendus esse monstratur, qui natum proprium non abhorret occidere, et mavult interire quam vivere? Cuius utique criminis poena illud etiam persuadentes vel consentientes involvi, beatus Augustinus ostendit, dicens: Se periculose decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas existere, qui manibus hominem occidunt, et non potius eos, per quorum consilium et fraudem et exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudaei Dominum nequaquam propriis manibus interfecerunt, sicut scriptum est: Nobis non licet interficere quemquam (a); sed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipsi eum lingua interfecerunt, dicentes: Crucifige, crucifige eum.

Incestus fo-
daque libido a
sacris reproba-
ta canonibus

Incestum vero quantum sacri abhorreant canones, concilium Ilerdense demonstrat: Cum his, inquit, qui incestus se pollutione commaculant, quamdiu in ipso detestando et illicito carnis contubernio perseverant, nec sumere cibum ulli christianorum, sicut Apostolus iussit, licebit. Porro scelus cum iumentis co-

(a) Ioan. xviii, 31. — In Cocquel. edit., errore typographi, legitur: Ioan. xix. (R. T.)

euntium quanta sit animadversione plectendum, legislator Moyses declarat, cum etiam ipsa interfici animalia iubeat, quae tali contaminata flagitio indignam refricant acti memoriam.

Quia igitur abhominabilem horum excessuum praesumptionem severa satis distictione congruit insequi, praedictos proprie proli necatores, et tam ipsum facinus persuadentes quam consentientes, quoslibet parricidas: aut cum matre, filia, consobrina, vel nepte agentes, quam cum iumentis coeuntes, arctiori poenitentiae iugo curetis compescere; et nisi senio confecti, vel corporis fuerint debilitate, seu egestate oppressi, eos ad Sedem Apostolicam compellatis venire, et beatorum apostolorum Petri et Pauli limina visitare; ut in sudore vultus sui, et viarum labore, superni Iudicis iram evadere, et ipsius misericordiam valeant invenire.

Ad haec, qui dormiendo, non voluntate sed casu filios suos oppressisse inveniuntur, triennio, si iidem filii fuerint baptizati: si vero absque sacro baptismo recesserint, quinquennio poenitentiae disciplinis subiaceant. Sacerdotes, quos ab his studiosius praecavere convenit, officii sui perpetua executione priventur. Verum si qui parentum absentes fuerint, quando eorum filii suffocantur, aut si id sub aliena custodia contigerit, extra culpam erunt; si tamen eos non furiosae, sed congruenti custodiae ipsos se crediderint tradidisse.

Praeterea non sine cordis amaritudine quosdam sacerdotes contra apostolicas institutiones, cum sicca faece vini, vel cum micis panis vino intinctis, missam celebrare audivimus; et fideles laicos non christiano more absque sacerdotali benedictione et missa, matrimonium contrahere; unde saepe illicita contingit fieri coniugia, et inter legitimas personas divortium intervenire. Sane cum omne crimen atque omne peccatum oblatis Deo sacrificiis deleatur: quid de caetero pro delictorum expiatione Domino dabitur,

Contra quos se-
vere incenden-
dum statuit.

Poenae contra
oppressores in
somno filios
suos.

Deus, qui cum
sicca faece vini,
et micis panis
vino intinctis
missam faciunt.

Deque matri-
monium sine sa-
cerdotali bene-
dictione contra-
hebentibus.

Quae auctori-
tate apostolica
prohibet, offer-
rique iubet in
sacrificio mis-
sae solum pan-
em et vinum
aqua mixtum.

Districte pro-
hibet ne matri-
monia clande-
stina et sine
sacerdotali be-
nedictione ce-
lebrentur.

quando in ipsa sacrificii oblatione erratur? Cum enim magister veritatis discipulis suis sacramentum commendaret nostrae salutis, non siccam faecem vini, non micas panis vino intinctas accepit; sed panem et calicem, et benedicens dedit discipulis. Quia igitur secus agere, evangelicae et apostolicae doctrinae contrarium, et consuetudini ecclesiasticae penitus est adversum, apostolica prohibemus auctoritate, ut cum sicca faece vini, vel cum micis panis vino intinctis, vel alio modo, quam Dominus instituit, nullus de caetero sacrificare attentet; sed secundum formam sacrosanctae Ecclesiae Romanae, quam vos in omnibus imitari oportet, solum panem, et vinum aqua mixtum in sacrificio Corporis et Sanguinis Christi offeratis.

Caeterum clandestina, et absque sacerdotali benedictione non debere contrahi coniugia, aut nisi inter legitimas personas, quae infra septimum gradum nulla consanguinitatis linea coniungantur; nec contracta, nisi canonice et consensu episcopi, dissolvi, multorum Ss. Patrum declarat auctoritas. Vos itaque muniti Ss. Patrum sanctionibus et ecclesiasticis institutis, haec, quae dicta sunt, diligenter servate, et aliis praecipite inviolabiliter observari dispensationis moderamine utentes, ut qui in quinto vel quarto gradu coniuncti sunt, eos non separetis, sed ne amplius taliter coniungantur, pontificali auctoritate et distictione prohibeatis.

Datum Tuscul., v idus septembris.

Dat. die 9 septembris anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XLVIII.

*Decretalis contra simoniacam labem (1)
aliaque contra disciplinam ecclesiasticam
perpetrata (2).*

SUMMARIUM

Exordium. — Abusus in Svetia ex simonia et ecclesiasticae disciplinae inobservantia

(1) Quae contra labem simoniacam disseruerit S. Leo PP. I, legere est superius in constitutione ab eodem edita. (2) Ex tom. xii Concil., col. 128.

exorti. — Quo fit ut pernicio et exemplo nociva contingant. — Instituta laicorum et saecularia iudicia clerici passim contra laicos et vissim usurpant, non attentis canonibus. — Munus episcoporum esse huiusmodi mala impedire. — Peccata enim ex nimia indulgentia crescunt quotidie magis; — Eos igitur hortatur ut abusus omnes et malas consuetudines eradicent. — Poenae a Ss. Patribus statutae contra laicos, beneficia clericis dantes, et in clericos ab eis per pecuniam, investituram etc. accipientes. — Synodi Rom. anno 502 sub Symmacho, — Callixti PP., — Paschalis I, — Alexandri, — Paschalis II decreta contra investituras huiusmodi. — Simoniae peccatum quam grave. — Ei subiectum esse dantem simul et accipientem. — S. Gregorii constitutio. — S. Gregorius simoniam declaravit, beneficia Ecclesiae non solum pecunia, sed qualibet obsequii, aut muneris specie obtinere. — Concilii Chalced., Carthag., et S. Augustini sententia de non admittendo clerico sine literis Ordinarii. — Gelasii et Alexandri Pontificum decreta, ne clerici ad saecularia iudicia pertrahantur. — Monomachia sacris canonibus contraria. — De decimis a laicis Ecclesiis debitis. — Concilii Moguntini — Et Rothomagensis super hoc decreta. — De donationibus Ecclesiae factis non revocandis, vel subtrahendis. — De clericorum percussoribus. — Adhortatio ad episcopos Svetiae et Gothiae.

Alexander Papa, Upsellensi archiepiscopo, et universis suffraganeis eius, tam in Svetia quam in Gothia constitutis.

Constituti a Domino, licet insufficientibus meritis, super gentes et regna, ex iniunctae nobis administrationis officio debitoque compellimur, aciem nostrae considerationis ad universum commissi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda institutionis apostolicae ac doctrinae salutaris imbre perfundere: ut sicut in omnem terram exivit sonus apostolorum, et in fines orbis terrae verba eorum (a); ita quoque nos, qui eorum cathedrae praesidemus, qui eis non in

(a) Ad Rom. x, 18; ex Psalm. xviii, 6. (R. T.)

Exordium.

vitae merito, non in operum sanctitate, sed in pastoralis cura et dignitate successimus, verbum salutis, evangelium christianae atque catholicae veritatis annunciamus his, qui longe, et his qui prope, nomen apostolicum non inane neque nudum et in sola voce gerentes; sed in executione officii et veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes.

Audivimus enim, et audientes non potuimus non dolere, quod apud vos, tam in Svetia videlicet, quam in Gothia, ex nimia et perversa non libertate, sed abusione potius et insolentia laicorum, consuetudo pessima et detestabilis inolevit, ex qua etiam multa illicita proveniunt, et mala non solum enormia, verum etiam intolerabilia pullularunt. Ipsi enim, vobis inconsultis, sicut dicitur, aut contemptis, concedunt et conferunt ecclesias, quibus volunt: omnia simoniace, sive per pecuniam, sive per privatam gratiam, vel odium agentes.

Ex hoc autem multa dicuntur tam ipso actu quam exemplo nociva et perniciose contingere. Quilibet enim et undecumque sacerdos adveniens, licet ordinationis suae nullum habeat testimonium, solo mandato seu nutu etiam laicorum, divina in salutis eorum suaeque periculum celebrare praesumit. Unde nonnunquam evenit, ut monachi fugitivi, vel homicidae, seu quibuslibet irretiti et notati sceleribus, aut in gradum sacerdotii non promoti, sacerdotio fungi nefaria nimis et damnabili praesumptione non metuant. Quilibet vero, vel omnino carens Ecclesia, vel pauperem habens, et ambiens ditiorum, potentioribus de parochia data vel promissa pecunia, alium non erubescit tam impudenter quam illicite supplantare.

Accedit ad haec, quod clerici, sive ipsi adversus laicos, sive laici adversus eos litigantes, experiri voluerint laicorum iudicia subire; et secundum ipsorum instituta sive leges agere vel defendere se coguntur. Nec solum inferioris ordinis clerici talibus iniuriis fatigantur; verum

etiam vos ipsi, si iustitiae rigorem zelo Dei succensi aliquando exercetis, aliquam contra vos causam inobedientis gregis invidia machinante, vel ad igniti ferri examen, vel ad aliquod aequae prohibitum et execrabile iudicium provocamini: nulla canonibus, qui id prohibent, seu pontificali dignitati exhibita reverentia, vel honore. Ad augmentum vero summamque malorum, clerici passim in eodem regno impune caeduntur, quandoque etiam occiduntur. Et quidem gravia sunt ista, nec professionis opera christianae; sed inimici potius zizania reputanda.

Ad quae radicitus evellenda, et de medio vestrum penitus extirpanda, tanto acrius vos decet et oportet insurgere, quanto magis desides praelatos negligentesque respiciunt vitia subditorum: et eorum culpa crimen adscribitur, quod ab his, quibus praesident, et pro quibus etiam reddituri sunt in extremo examine rationem, tam frequenter, quam licenter et impune committitur; maxime cum per Prophetam dicatur: Clama, ne cesses, annuncia populo meo scelera eorum (a); et alibi: Nisi annunciaris iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram (b); et in sacris canonibus, quos prudentiam vestram ignorare non expedit, scriptum legatur: Negligere, cum possis, perturbare perversos, nihil est aliud quam fovere; nec caret scrupulo societatis occultae, qui manifesto facinori desinit obviare. Ex eo autem, quod peccata ex nimia et longaeva licentia in consuetudinem iam venerunt, cum sit iuxta quemdam philosophum infelicitas consummata; et vix videatur locus esse remedio, ubi, quae fuerunt vitia, mores fiunt; et iuxta Evangelium, qui mortuus fuerit in peccato, iam foeteat; multo maiori opus est ad suscitandum cum Domino mortuum, non sine lacrymis et compassionem conamini, ne desperentur, sicut quatrivanus in monumento, quibus po-

(a) Isai. LVIII, 1. (b) Ezech. III, 18.

Munus episcoporum esse huiusmodi mala impedire.

Peccata enim ex nimia indulgentia crescunt quotidie magis;

test invocato Dei nomine cum ipsius adiutorio subveniri.

Eos igitur hortatur ut abusus canones et malas consuetudines eradicent.

Ut ergo etiam in his glorificetur Deus, et sapientia honorificetur a filiis suis, caritatem Moysi, pro populo Domino obsecrantis, zelum Phinees vindicantis, contritionem David orantis, misericordiam Iesu Christi super Hierusalem flentis, et pro Lazaro lacrymantis, assumite: et habentes, secundum Apostolum (a), scutum fidei, lorica iustitiae, et galeam spem salutis, accingimini armatura Dei, et pugnate cum antiquo serpente, eum de obsessis per inhabitantia peccata a corporibus expellentes, et diripientes universa, in quibus habet fiduciam, eos, quos domum sibi facere nititur, cum gratiae caelestis auxilio a vitiorum sordibus emundantes: ut domus Dei, templum videlicet Domini sanctum, quod estis vos, dici ac fieri mereantur. Nec vos ullus terror ab officii pastoralis executione retardet, recolentes, et non tantum verbo, sed opere profitentes, quod Summus et Primus Pastor docuisse legitur et fecisse: Bonus, inquit, pastor animam suam ponit pro ovibus suis (b).

Poenae a Ss. Patribus statuae contra laicos beneficia clericis dantes, et in clericos ab eis per pecuniam, investituram etc. accipientes.

Et quoniam per errorem, et tam divini quam humani iuris ignorantiam apud vos inolevisse videntur mala, quae diximus, et a laicis tamquam licita impune hactenus usurpata: sanctorum Patrum statuta tamquam armis utentes, ipsis inniti debetis, atque ea, et vos cum eis, his quae illicite committuntur, opponere; ut ex eorum scientia et autoritate dispareant, quae per abusionem nimiam et ignorantiam succreverunt. Sane laicos Ecclesias vel ecclesiastica beneficia dignitatesque concedere, seu de ipsis ulla ratione disponere, sanctorum Patrum ad instar sacrilegii prohibent instituta. Clericos tamen, qui ab eis, vel per eos, dato pretio, sive gratis, Ecclesiam, vel investituram Ecclesiae seu ecclesiasticae dignitatis acceperint, praeter ordinis sui pe-

(a) Ephes. VI. (R. T.) (b) Ioan. X, 11.
Bull. Rom. Vol. II. 93

riculum, excommunicationis etiam poena condemnant.

Nam in synodo Symmachi Papae statutum legitur: Non placuit laicum statuendi in Ecclesia aliquam habere facultatem, cui subsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. Item: Laicis, quamvis religiosis, nulla de ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas. Item Calixtus Papa: Si quis principum, inquit, vel aliorum, dispositionem seu donationem, sive possessionem ecclesiasticarum rerum sibi vendicaverit, ut sacrilegus iudicetur. Item Paschalis: Nullus laicorum Ecclesiarum bona occupet, vel disponat; qui vero secus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab Ecclesiae liminibus arceatur. Item Alexander: Per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter retineat Ecclesiam, neque pretio neque gratis. Item Paschalis: Si quis clericus, abbas vel monachus per laicos Ecclesiam obtinuerit, secundum apostolorum sacros canones, et capitulum Antiocheni concilii, excommunicationi subiaceat. Item constitutiones sacrorum canonum sequentes statuimus, ut quicumque clericorum ab hac hora investituram Ecclesiae, vel ecclesiasticae dignitatis, de manu laici acceperit et qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat et communione privetur. Et in hanc sententiam alia multa canonum instituta, et sanctorum Patrum decreta conveniunt.

Caeterum Ecclesias vel ecclesiastica beneficia pretii seu cuiuscumque muneris interventu conferre, simoniacam sapit procul dubio pravitatem. Porro Simonis crimen, quam sit detestabile, quam horrendum, ipsa vos eius infamis immanitas ignorare non sinit. Ex quo profecto tam dantem quam accipientem damnatio Simonis, quam sacra Actuum apostolorum lectio protestatur, involvit; ad cuius condemnationem cum plurima, praeter apostolorum sanctionem, sanctorum Patrum

Synodi Rom.; anno 302 sub Symmacho;

Calixti PP.

Paschalis I.

Alexandri.

Paschalis II decreta contra investituram huiusmodi.

Simonis peccatum quam grave.

Et subiectum esse dantem Simonis accipientem.

Abusus in Svetia ex simonia et ecclesiasticae disciplinae inobservantia exoritur.

Quo fit ut perniciose et exemplo nociva contingant.

Instituta laicorum et saecularia iudicia clericis passim contra laicos et vicissim usurpant, non attenti canonibus.

rescripta manaverint, pauca credimus ex pluribus suffectura.

S. Gregorius
constitutio

Inter quae primum sit illud B. Gregorii: Presbyter, inquit, si Ecclesiam per pecuniam obtinuerit, non solum Ecclesia privetur, sed honore sacerdotii spoliatur; quia altare, decimas, et Spiritum Sanctum emere vel vendere, simoniacam haeresim esse, nullus fidelium ignorat. Idem alibi: Audivimus, dilectissimi, quod nos audire oportuit, sed audivisse profecto non libuit, quosdam scilicet sacrorum ordinum esse professores, qui sub munerum datione vel acceptione Dei Ecclesias, vel earum sibi sacrificia usurpant; quod quidem scelus vos non iam dudum acriter correxisse miramur; iuste enim uterque corripiendus est, et a sanctae liminibus Ecclesiae summovendus, et qui pro Ecclesiae ambitu munera largitur, et qui, ut Ecclesiam det, quicquam praesumit accipere; iste quippe donum Dei emere, hic autem vendere praesumit. Sacrilegio quoque hoc facinus haud dispar dixerim, cum id, quod sponte et sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniae pactione causatur. Quare, fratres carissimi, quae taliter facta sunt, curiose refellite, infecta prohibete, vestrisque iussionibus resistentes, digno anathematis vinculo percutere non dubitate. Item: Si quis dator vel acceptor Dei Ecclesias vel ecclesiastica beneficia, quae quidam praebendas vocant, sub pecuniae interventu, sive dando emerit, sive accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione.

S. Gregorius
simoniam de-
claravit bene-
ficiam Ecclesiae
non solum pec-
unia, sed qua-
libet obsequio,
aut muneris spe-
cie obtineri

Non solum autem pecunia, sed et quaelibet obsequii aut muneris species in huiusmodi crimine aliter intercedit. Unde idem beatus Gregorius: Bene, inquit, cum virum iustum pro praebenda describeret, ait, beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Non dixit solum a munere: sed ab omni munere. Quia aliud a manu, aliud a lingua. Munus ab obsequio est servitus indebite impensa; munus a manu pecunia est; munus a

lingua, favor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus, non solum pecuniam nullam, sed nec etiam humanam gratiam requirit.

Quod autem sacerdos, aut quilibet clericus, aliunde adveniens vel ignotus, sine testimonio et literis saltem episcopi sui in aliena dioecesi recipi aut ministrare non debeat, in Chalcedonensi legitur concilio definitum per haec verba: Extraneo clerico, vel lectori, extra suam civitatem sine literis commendatiis proprii episcopi, nusquam penitus liceat ministrare. Item in concilio Carthaginensi: Clericum alienum nisi concedente eius episcopo, nemo audeat retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita. Item beatus Augustinus in sermone quodam ad populum: Hortamur, inquit, christianitatem vestram, ut iuxta sanctorum canonum instituta, in Ecclesiis a vobis fundatis aliunde veniens presbyter non suscipiatur, nisi a vestro fuerit episcopo consecratus, aut ab eo per commendatitias literas suscipiatur.

Ad hoc, ne clerici ad saecularia iudicia pertrahantur, et Rom. imperatorum leges prohibent, quae tamquam canones, ubi canonibus non obviant, sunt observandae; et sanctorum Patrum, ac praedecessorum nostrorum auctoritas interdicat. Scribit enim beatae memoriae Gelasius Papa, dicens: Nemo unquam episcopum, aut reliquos clericos, apud iudicem saecularem accusare praesumat. Item Alexander omnibus orthodoxis: Relatum est ad huius Sanctae et Apostolicae Sedis apicem, cui summarum dispositiones causarum, et omnium negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput dicente: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam (a): quod quidam aemuli, eiusque sanctae Ecclesiae insidiatores, sacerdotes Dei apud publicos iudices accusare praesumant; cum magis Apostolus, christia-

(a) Matth. xvi, 18.

Concilio Chalcedonensi, Carthaginensi et S. Augustini sententia de non admittendo clerico sine literis Ordinarii.

Gelasii et Alexandri Pontificum decreta, ne clerici ad saecularia iudicia pertrahantur.

norum causas ad Ecclesias deferri, et ibidem terminari, praecipiat. Taliter praevaricantes praevaricaverunt in Deum suum, et non obediunt praeceptis eius.

Monomachia
sacris canonibus contraria

Ferventis vero aquae, vel candentis ferri iudicium, sive duellum, quod monomachia dicitur, catholica Ecclesia contra episcopum non admittit. Unde Stephanus Papa V, ferri candentis, inquit, vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones: et quod Ss. Patrum documento sancitum non est, et superstitiosa adinventione non est praesumendum. Item Nicolaus Papa: Monomachiam in legem non assumimus, quam praeceptam non fuisse reperimus; quam licet inisse quosdam legamus, sicut sanctum David et Goliath sacra prodit historia; nusquam tamen, ut pro lege teneatur, divina sanxit auctoritas; cum hoc, et eiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare videantur.

De decimis a
laicis Ecclesiis
debitis.

Praeterea adiciendo mandamus, quatinus populum, regimini et gubernationi vestrae commissum, decimas Ecclesiis fideliter et devote persolvere, sicut ab ipso Domino noscitur institutum, diligenter ac solcite moneatis; et si necesse fuerit, sub distinctione anathematis compellatis, iuxta illud Malachiae prophetae in persona Domini loquentis: Inferte, inquit, omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea (a).

Concilio Mo-
guntini.

Et Rotomagen-
sis super hoc
decreta.

Unde in concilio Maguntensi: Decimas Deo et sacerdotibus Dei dans, Abraham factis, Iacob promissis insinuat; et omnes sancti sacerdotes commemorant. Item ex concilio Rotomagensi: Omnes decimae terrae sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, et illi sanctificantur. Sed quia multi inveniuntur decimas dare nolentes, statuimus, ut secundum Domini nostri praeceptum admoneantur semel, secundo et tertio. Qui si non emendaverint, anathemate usque

(a) Malach. iii, 10. — In edit. Cocq. habetur in margine, errore librarii, Malach. iv. (n. t.)

ad satisfactionem et emendationem congruam feriantur.

Nec tamen ideo ea, quae Ecclesiis, immo Deo, ipsi vel parentes eorum contulisse noscuntur, revocare, vel ecclesiasticarum personarum dispositione subtrahere volentes, erunt aliquatenus audiendi: quae, si etiam homini contulissent, reptere (1) non valerent. Unde Ambrosius in libro de Poenitentia: Sunt, qui opes suas tumultuario mentis impulsu, non iudicio perpetuo, ubi Ecclesiae contulerint, postea revocandas putant; quibus nec prima merces grata est, nec secunda, quia nec prima iudicium habuit, et secunda habuit sacrilegium. Item ex concilio Agathensi: Clerici vel saeculares, qui obligationes parentum, aut datas, aut testamento relictas, retinere persisterint, aut id, quod ipsi donaverint Ecclesiis, vel monasteriis, crediderint auferendum, sicut sancta synodus statuit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesiis excludantur.

De donationibus Ecclesiae factis non revocandis vel subtrahendis.

Illos vero, qui in clericos violentas manus, nisi forte se defendentes, iniiciunt, poenam excommunicationis incurere sacrosancta Romana iam pridem statuit et inviolabiliter tenet Ecclesia: nec a quoquam omnino, nisi a Romano Pontifice, vel de mandato eius, absolvi patitur, aut permittit.

De clericorum percussoribus;

Vos itaque ipsius, quae omnium Ecclesiarum caput est et magistra, vestigiis inhaerentes, eius ac nostrae in supradictis omnibus acquiescite sanctioni; et secundum ea, quae a sanctis Patribus et praedecessoribus nostris instituta praediximus, observata, atque ab omnibus per episcopatus vestros, quantum in vobis est, faciatis firmiter et inviolabiliter observari. Contemptores equidem ecclesiastica praecipimus usque ad condignam poenitentiam ultione percelli. Obredientibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus et hic fructum bonae

Adhortatio ad episcopos Syriacae et Gothiae

(1) Legendum putamus *repetere*. (n. t.)

actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Tuscul. iv idus septembris.

Dat. die 10 septembris anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XLIX.

De suspensione archiepiscopi Eboracen. et Dunelm., et excommunicatione Londonien. et Saresbirien. tamquam iurium Cantuarien. Ecclesiae invasorum (1).

SUMMARIUM

Praefatio. — Eorum pusillanimitatem arguit eo quod consuetudines iniquas receperint, et iuramento firmaverint. — Rex in suis iniquis constitutionibus immobilis perseverat. — Thomas archiep. Cantuarien. pro tuenda Ecclesiae libertate cum clericis et consanguineis suis exulatus. — Regis filius coronatus absque iuramenti praestatione contra Pontif. prohibitionem. — Praedictos episc. ab omni episcopali dignitate suspendit. — Londonien. et Saresbirien. si praedictae coronationi interfuerint anathematizat. — Sententias, ab archiep. canonice latas, vel ferendas, observari mandat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, G. Londoniensi, locelino Saresbiriensi, Barth. Exoniensi, Ric. Cestrensi, Waltero Rossensi, Godefr. S. Asap., Nic. Landavensi, episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Oportuerat vos, quamprimum charissimus filius noster Henricus rex vester sub regiae dignitatis et fidelitatis obtentu ea vobis constituta proposuit, et scripto petiit et iuramento firmari, quae liquido satis et libertatem Ecclesiae et sacerdotalis officii iudicium deprimebant, erigere oculos vestros ad caelum et ascendere pro domo Domini ex adverso, ut non posset in oculis vestris, tacentibus vobis, ecclesiastica dignitas naufragari. Et qui-

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. II, pag. 459.

dem si ullus vos pro pastoralis cura zelus rectitudinis tenuisset, cognovissetis vos super gentes et regna constitutos, ut in maioribus et minoribus evellere plantaria vitiorum et germen delectabile Domino inserere debeatis. Nunc autem, quia plus in vobis terreni principis reverentia quam timor Dei, et episcopalis honor valuit dignitatis pro vili lentis edulio, quod moerentes dicimus, contempsistis primogenita cum Esau, et implevistis in vobis, quod in populo Iudaeorum Ieremias lamentabatur impletum, dicens: Sederunt in terra, conticuerunt senes, et consperserunt cinere capita sua virgines filiae Iuda (a).

Sane si terroribus et minis exterriti ad recipiendas et iuramento firmandas iniquas illas consuetudines processistis, nunquid non decuerat vos post tanti temporis spatium sacerdotalem resumere firmitatem, et contra tantas enormitates cum praeteritae transgressionis plenitudine (1) sacerdotaliter reclamare. Caeterum vos detestabili facto pertinaciam adiungentes, et in illarum usurpationum observantia permanetis, et ita in depressione Ecclesiae praefati regis votum sequi videmini, ut quasi praescriptae (2) iam de regno vestro ex magna parte leges ecclesiasticae videantur. Et nos quidem usque modo expectavimus, ut cor principis, aut per officium vestrum, aut per inspirationem suam, vel per expectationem nostram divina gratia visitaret et supernae gloriae magis, quam suae faceret amatorem. Nam et hoc vobis plerumque suggestum fuerat, et optabile admodum pro qualitate temporis videbatur, ut asperitas eius in patientia potius et mansuetudine leniretur; nobis autem praeteritorum correctionem et poenitentiam expectantibus nihil ipse de pristina severitate mutavit, sed in constitutionibus illis iniquis immobilis perseverat. Quanto iam sane tempore venerabilis frater noster Tho-

(1) Lege poenitentiae. (2) Lege proscriptionis. Ex Cocq. Add. et Corr. (a) Thren. II, 10. (R. T.)

Eorum pusillanimitatem arguit eo quod consuetudines iniquas receperint, et iuramento firmaverint.

Rex in suis iniquis constitutionibus immobilis perseverat;

Thomas archiep. Cantuarien. pro tuenda

Ecclesiae libertate cum clericis et consanguineis suis exulatus;

Regis filius coronatus absque iuramenti praestatione contra Pontif. prohibitionem;

mas archiepiscopus vester, quia usurpationibus illis, licet prius carnis infirmitate eis visus fuerit consentire, voluit obviare a commissa sibi Ecclesia, cum clericis suis et affinis exulaverit, nobis etiam tacentibus recognoscitis. Et utinam eo compateremini charitatis affectu, quo in alia ei causa compati oporteret; vos vero non solum ei fraternum subtraxistis auxilium, sed dolorem vulnerum ipsius, sicut dicitur, addidistis. Cum enim iamdictus rex filium nuper coronari voluerit, et hoc de antiquo iure ad Cantuariensem asseratur archiepiscopum pertinere, vos, iamdicti fratris nostri auctoritate et reverentia, quam sibi et Ecclesiae suae debetis, postposita, ad coronationem illius favorem vestrum et ministerium praebuistis, nulla de servanda Ecclesiae libertate praestita, vel etiam exacta, sicut dicitur, cautione; quinimo sustinuistis potius, ut iuramentum ab illo de servandis regni consuetudinibus praestaretur. Profecto pro reconciliatione illorum, nos per literas et personas ex latere nostro, et per plures alios viros, qui digni fuerant exaudiri, saepe numero laboravimus; et quidquid datum fuerat nobis spei, praeter inanem pompam verborum nihil hactenus potuimus reportare. Nec tamen hoc ideo dicimus, qui dum adhuc essemus in Francia, in multis eundem regem liberalem erga nos senserimus et devotum; sed ob hoc non debemus omittere, quin tantis nos transgressionibus et pro gloria Dei et pro salute ipsius, et nostrae zelo rectitudinis opponamus. Nunc igitur, quia saecularium hominum culpa nullis magis quam desides praelatos negligentesque respiciunt quia multam saepe nutriunt pestilentiam dum necessariam adhibere negligunt medicinam, et post expectationem diuturnam, nullo dolore contra vos ipsos, nullo fervore contra iniquas illas usurpationes exurgitis, nos de commissa nobis a Domino potestate de auctoritate

Apostolicae Sedis, cui licet immeriti, Deo disponente, servimus, ab omni episcopali vos suspendimus dignitate. Illos autem vestrum, Londonien. videlicet, et Saresbirien. episcopos, qui pro impetrata apud nos gratia iuxta spem nostram ad reconciliationem magis laborare debuerant, et a iamdicti archiepiscopi gravamine abstinere, si praefatae coronationi favoris sui ministerium praebuerint, in sententiam anathematis revocamus et sicut excommunicatos praecipimus evitari. De Roffensi vero episcopo, et G. Ridell. Cantuarien. archidiacono, qui cum amplius Cantuarien. Ecclesiae debitores existant, in minori reverentia et honore iamdictum archiepiscopum habere dicuntur: et alter eorum, Roffensis videlicet episcopus, illi coronationi interfuerit, alter vero in se excommunicationis a praefato archiepiscopo latam sententiam spreverit, illud a vobis remota appellatione observari praecipimus, quod ab eo fuerit canonice constitutum. Nos enim eos, quanto gravius videntur offendere, tanto durius decernimus addicendos. Ad haec quicquid adversus Robertum vicarium Cantuariensem archidiaconi contemptorem sententiae suae idem archiepiscopus statuit vel in futurum rationabiliter statuerit, firmiter et inviolabiliter nulla ei suffragante appellatione custodiri praecipiendo mandamus; clericos autem Hugonem, Nicolaum, Thomam et Willielmum, et caeteros, qui excommunicati a praedicto archiepisc. divina scienter celebrare praesumpserint, si ita est, vinculo anathematis innodari, eorumque communionem sicut excommunicatorum praecipimus evitari.

Datum Ferentini, xvi kalen. octobris, incarnationis dominicae anno MCLXX, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 16 septembris, anno Domini 1170, pontif. anno XII.

Praedictos episc. ab omni episcopali dignitate suspendit.

Londonien. et Saresbirien. si praedictae coronationi interfuerint, anathematizat.

Sententias, ab archiep. canonice latas, vel ferendas, observari mandat.

L.

Statutum, ne cuilibet Sublacensis S. Benedicti monasterii abbati illius bona dilapidare liceat: quod si contingat, ad Sedem Apostolicam esse reclamandum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Apostolica auctoritate concedit monachis ut si quando viderint abbates monasterii bona dilapidantes, ad Sedem Apostolicam recurrant. — Quin liceat abbati eos gravamine aliquo afficere. — Decretum immunitatis cum solitis clausulis (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis fratribus Sancti Benedicti Sublacensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium. Iustis petentium desideriis facilem nos convenit praebere consensum; et vota, quae a recto rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus annuentes, apostolica vobis auctoritate concedimus, ut si quando Simonem abbatem vestrum, et illos, qui ei successerint, bona monasterii dilapidare videritis, si commoniti disistere forte noluerint, ad Sedem Apostolicam reclamandi, et ea, quae ad incommodum monasterii pertinent, indicandi facultatem liberam habeatis; neque abbati vestro ullo tempore liceat, aliquem vestrum occasione ista, in compendibus ponere, aut aliqua iniusta gravamina irrogare: salva tamen in omnibus beati Benedicti regula, et monastici ordinis disciplina. Statuimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et be-

torum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Tusculani, idibus octobris.

Dat. die 15 octobris anno Domini 1170, pontif. anno xii.

LI.

Confirmatio bonorum et consuetudinum omnium capituli Ecclesiae Parisiensis, ac praecipue praebendae S. Genovefae (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Libertates et consuetudines Ecclesiae capituli Parisiensis ratas habet et confirmat; — Praesertim praebendae S. Genovefae et aliarum praebendarum. — Quod decreto immunitatis, solitisque poenalibus conclusionibus roborat (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, B. Decano et Capitulo Parisiensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto fervorem devotionis vestrae laudabilius sumus et efficacius in multis experti, tanto libentius iura et libertates Ecclesiae vestrae conservare volumus, et tueri, et vestris iustis postulationibus benigne condescendere: ut de sinceritate devotionis, quam erga nos et Romanam Ecclesiam geritis, gratiam nostram uberius sentiat. Eapropter, dilecti in Domino filii, officii nostri debito provocati, et petitionibus vestris clementer inducti, libertates, et antiquas et rationabiles consuetudines Ecclesiae vestrae, a tempore sanctae recordationis patris et praedecessoris nostri Eugenii Papae usque ad nostra tempora observatas, ratas habemus et firmas, easque auctoritate apostolica confirmantes, perpetuam imposterum decernimus habere firmitatem. Ad haec, cum quaedam monasteria et ecclesiae praebendas habeant in Ecclesia vestra, et dilecto filio nostro magistro Mainerio praebenda S. Genovefae concessa sit: veriti, ne pau-

(1) Ex Concil., tom. xiii, loc. cit.

Et aliarum praebendarum.

latim subrependo in detrimentum praedictorum monasteriorum et ecclesiarum, et in gravamen vestrum, huiusmodi consuetudo inoleat in Ecclesia vestra, postulatis a nobis, ut super hoc iuri vestro, et indemnitati eorundem monasteriorum et ecclesiarum, pastorali deberemus solitudine praecavere; inde est, quod praesenti scripto arctius inhibemus, ne de aliqua praebendarum, quas praescripta monasteria vel ecclesiae habent in Ecclesia vestra, quamlibet personam canonicare cogamini. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis et constitutionis infringere, vel etiam aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Ferentini, v kal. novembris.

Dat. die 28 octobris anno Domini 1170, pont. anno xii.

LII.

Confirmatio bonorum omnium et iurium (1) S. Eugubinae Ecclesiae (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam B. Mariani Eugubii sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Ei bona omnia confirmat; — Quorum aliqua propriis enumerat vocabulis; — Nonnulla concedit privilegia, atque exemptiones. — Sepulturam liberam decernit, aliaque ad Eugubinae Ecclesiae immunitatem. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Benedicto praeposito Ecclesiae sedis episcopalis B. Mariani Eugubinae civitatis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice institutis, in perpetuum.

Exordium. Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignosci-

(1) Similia privilegia huic Ecclesiae concessa ab Innocentio II anno 1130, et Coelestino II anno 1143. (2) Tom. I Ital. Sac., Ughell.

tur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, et ad exemplar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae, Innocentii et Coelestini, Romanorum Pontificum, praefatam ecclesiam Beati Mariani, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: plebem vid. S. Ioannis de civitate Eugub., plebem S. Mariae de Sorvita, plebem de Lisiano, plebem S. Mariae de Alguana, pleb. Sanctae Mariae de Glodiano cum plebe S. Donati et S. Viriani, pleb. S. Gervasii, pleb. S. Pateriani de Modiano, curtem de Lavari, cum omnibus aliis ecclesiis, ad bona praedictae Ecclesiae pertinentibus, capellam videlicet S. Bartholomaei, capellam S. Crucis, capellam S. Verecundi, capellam S. Angeli, capellam S. Georgii, capellam S. Savini, capellam S. Angeli, capellam S. Christofori, capellam S. Salvatoris, capellam S. Mariae de Modiuo, capellam S. Bartholomaei de Castro Venali, capellam S. Mariae, et capellam S. Georgii de Cortina, capellam S. Mariae de Scarafao, capellam Sanctae Margaritae cum omnibus pertinentiis, capellam S. Mariae Francolinorum de civitate Perusina, et capellam castri Montis-Auri, capellam Podii filiorum Armani, et partem quam habetis in castro Castellionis, et in ecclesia eiusdem castri, partem castri Carestell, et in ecclesia eiusdem castri, ecclesiam Podii Glodiani, et tertiam partem eiusdem

Ecclesiam B. Mariani Eugubii sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Ei bona omnia confirmat;

Quorum nonnulla propriis enumerat vocabulis;

podii, castrum montis Iuliani cum curte sua, castrum montis Analdi cum curte sua, castrum Goligatae cum curte sua, castrum vallis S. Mercuriae cum ecclesia et curte sua, castrum Agnaniae, castrum Agelli cum ecclesia: quae siquidem vobis confirmamus, prout ea impraesentiarum pacifice possidetis. Prohibemus quoque, ut infra antiquos terminos maioris sive baptismalis ecclesiae, absque vestra permissione nullus ecclesiam aedificare praesumat, nec intra maioris et baptismalis ecclesiae illis concessa nullus vobis auferre audeat, nec homines infra eosdem terminos habitantes ad sepulturam ad alia loca transire compellat; clericos, sive laicos, liberos, qui de saeculari habitu converti, et in vestra Ecclesia religiose vivere voluerint, recipiendi facultatem liberam vobis concedimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui illic sepeliri deliberarint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Praeterea praesenti decreto sancimus, ut episcopo Perusino non liceat, Ecclesiae vestrae, quam Perusii habetis, novas et indebitas exactiones imponere, vel eandem Ecclesiam absque iusta et manifesta causa interdictioni subicere. Decernimus ergo, etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presb. card. Sanctorum Ioannis et Pauli.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presb. card.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Guido presbyter card. tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudientianae tit. Pastoris.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Manfredus Sancti Georgii ad Velum Aureum diac. card.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi, III kal. novembris, ind. IV, incarnationis domin. anno MCLXX, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XII.

Dat. die 30 octobris anno Domini 1170, pont. anno XII.

LIII.

Londoniensi et Saresbirien. episcopis poenitentia infligitur, quod sine consensu archiepiscopi Cantuariensis regem coronarunt (1).

SUMMARIUM

Praefatio. — Thomae archiepisc. Cantuariensis exilium commemorat. — Cantuariensem Ecclesiam Anglorum reges incoronandi possessionem habere ostendit. — Eosdem ab episcopali officio suspendit.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Londonien. et Saresbirien. episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis curae pastoralis officium, in austeritate olei, et in suavitate vini nos oporteat exercere, et his, qui subesse videntur, nec mollia, nec dura proponere; in voluntate nostra tamen esset, ac desiderio, ut in omnibus, et praesertim in fratribus et coepiscopis nostris, ita se totius subtraheret auctoritatis occasio, ut semper eos et confortare in bono, et exhortari ad melius blandi solummodo, et dulcibus deberemus. Quia vero, frigescente charitate multorum, et abundante

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. I, pag. 460.

malitia, eo infelicium temporum horum processit iniquitas, ut hi, qui ad ducatum constituti sunt et regimen aliorum, iam aliquoties in omni severitate a suis voluntatibus revocentur, contra eos interdum virgam cogimur extendere disciplinae, quos ad correctionem aliorum adiutores deberemus habere.

Thomae archiepisc. Cantuariensis exilium commemorat.

Quid sane causae venerabilem fratrem nostrum Thomam Cantuariensem archiepiscopum Apostolicae Sedis legatum a sede sua exulare compulerit, non oportet literis praesentibus annotare; quin et vos praesentialiter aspexistis, et per totam fere Occidentalem Ecclesiam fama celebris divulgavit. Et pro ipso quidem ad Creatorem nostrum in commune resonare debet gratiarum actio et vox laudis, qui, ut credimus, tentatus in paucis, in multis bene disponetur, quum Deus temptavit eum et invenit dignum se. De vobis autem sine magna admiratione non ferimus, quod, spiritu compassionis amisso, a tribulatione ipsius ita miserationis oculum avertistis, ut dicere potuerit, quod vir ille iustus et timoratus Iob inter flagella positus querebatur dicens: Fratres mei praeterierunt me sicut torrens, qui raptim fluit de invallibus (a). Poterat vobis satis divini iudicii terrorem incutere, quod non ascendistis ex adverso, nec posuistis vos murum, ut stareis pro domo Domini in die praelii: quod facti estis sicut arietes non habentes cornua ante faciem subsequentis. Vos insuper eum, qui unus de tanta multitudine zelatus est legem Domini, convertitis in praelium; et sicut ait Propheta, desuper tunicam abstulistis, et pallium (b); cum enim bonae memoriae Theobaldus praedecessor eiusdem archiepiscopi charissimo filio nostro Henrico Angliae regi coronam, sicut dicitur, imposuerit: cum etiam antecessor ipsius regis ab eodem acceperit, ac per hoc Cantuarien. Ecclesia quasi possessionem huius dignitatis haberet; vos tamen novi regis coronationi, eo ir-

(a) vi, 45. (n. r.) (b) Mich. II, 8. (n. r.)

Bull. Rom. Vol. II.

94

requisito in provincia eius, et ministerium, sive assensum vestrum praebere, nobis auctoritate apostolica literis inhibentibus, praesumpsistis; et qui relevare ipsius exilium qualibuscumque solatiis debuistis, aggravastis potius causam eius, et super dolorem vulnerum ipsius, quod merentes dicimus, addidistis. In quo facto, etsi contra personas vestras, non quantum culpa exigit, moveamur; pertransire tamen hoc sub silentio non debemus; ne forte, quod Deus avertat, et nos et vos sententiam divinae severitatis adiciat, si vobis, ut ait Propheta, parietem erigentibus, nos cum luto absque paleis liniamus (a); aditum pandamus excessibus, si ea, quae in oculis omnium perperam acta sunt, neglexerimus vindicare. Noveritis itaque tamdiu vos ab episcopali officio commissa nobis a Deo auctoritate suspensos, et etiam si pax completa non fuerit, in sententiam anathematis revocatos; quia pro impetrata apud nos gratia iuxta spem nostram ad reconciliationem magis laborare debueratis, et a iamdicti archiepiscopi gravamine abstinere, donec ad Sedem Apostolicam, nisi per praefatum archiepiscopum steterit, de tanto satisfactori excessu accedatis. Si autem ita eidem archiepiscopo et Cantuariensi Ecclesiae satisfacere curaveritis, ut poenam istam ipse videat relaxandam, vicem nostram per eum volumus adimpleri.

Datum Tusculani, VII kal. decembris, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 25 novembris anno Domini 1170, pontif. anno XII.

LIV.

Confirmatio cuiusdam decreti Capituli Parisiensis pro residentia canonicorum Forinsecorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum Parisiensis Capituli pro residentia canonicorum, sub statutis

(a) Ezech. XIII, 10. (n. r.) (1) Ex Chartulario Eccl. huius edidit Baluzius, Miscell. tom II, pag. 233.

Nonnulla concedit privilegia, atque exemptiones;

Sepulturam liberam decernit, aliaque ad Episcopatum Ecclesiae immunitatem.

Solidae clausulae

Alexandri PP.

e S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones

Eosdem ab episcopali officio suspendit.

poenis. — Casus in quibus dispensati censeri debent. — Praescriptam institutionem confirmat — Cum decreto poenali ad robur confirmationis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis
Allis, B. Decano, et Capitulo Parisiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ea, quae ad incrementum Ecclesiarum, et venustatis spectant decorem, iuxta officii nostri debitum studiosius prosequi volumus, et iis promptam curam et diligentiam adhibere optamus, quae ad vestrum et Ecclesiae vestrae cognoscimus pertinere profectum. Ex literis autem, quas nobis devotio vestra transmisit, evidenter accepimus, quod, quia quidam vestrum, alicuius insistentes negotiis, raro Ecclesiae vestrae sui praesentiam exhibeant, et caeteri eandem licentiam absentiendi se velint habere, communi consilio illos canonicorum vestrorum Forinsecos ordinastis, qui per medietatem anni in Ecclesiae vestrae servitio assidui non fuerint, ita tamen, quod circa quatuor marcas argenti de praebenda sua annuatim recipiant: eis exceptis, qui in servitio nostro vel regis Francorum permanserint, et hoc sub anathematis interpositione firmastis. Unde nos paci, quieti, et utilitati vestrae, sicut diximus, paterna meditatione providere volentes, praescriptam institutionem, sicut a maiori et saniori parte capituli facta est, ratam et firmam habemus; et ne quorumlibet valeat praesumptione mutari, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et Bb. Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Tusculani ii idus decembris.

Dat. die 12 decembris anno Domini 1170, pontif. anno xii.

LV.

*Confirmatio libertatum et consuetudinum
Ecclesiarum regni Scotiae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Antiquas libertates et consuetudines episcopis Scotiae confirmat. — Causas graves Sedi Apostolicae reservat. — Conclusiones solitae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, R. episcopo S. Andreae, et caeteris episcopis per Scotiam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Admonet nos cura suscepti regiminis, et debitum exigit pontificalis officii, fratres et coepiscopos nostros uberiori charitate diligere, et eorum statum integrum et incolumen custodire; et attentiori studio et solitudine providere, ne iura vel dignitates eorum diminui valeant, vel alicuius temeritate turbari; quia non possunt de causa sibi commissa esse solliciti, si eis apostolicae provisionis praesidium vel favor deest. Hoc itaque considerato, nos inducti, et vestrae devotionis intuitu provocati, antiquas libertates et rationabiles consuetudines, quas hactenus in consecrandis episcopis, quam in aliis habuisse noscimini, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Si quis autem contra libertates vel consuetudines ipsas venire praesumpserit, nulli nisi in praesentia nostra, vel legati a latere Romani Pontificis destinati, respondere cogamini. Si quid vero novum et grave emergerit, illud ad audientiam Apostolicae Sedis volumus perferri. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. II, pag. 461.

Exordium

Antiquas libertates et consuetudines episcopis Scotiae confirmat.

Causas graves Sedi Apostolicae reservat.

Conclusiones solitae.

Datum Anagninae, ix kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno xii.

Dat. die 24 decembris anno Domini 1170, pont. anno xii.

LVI.

Confirmatio monasterii S. Cosmae de Talliacotio ordinis Casinen., bonorumque omnium ad illud pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apost. recipit Pontifex; — Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmat. — Refutationem a Bartholomaeo de Taliacozo factam de consuetudinibus male exactis ratam habet. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Poenae contra temerarios privilegii. — Benedictio et pax illud observantibus. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Adulissae abbatissae monasterii S. Cosmae de Talliacotio, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmat.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati noscitur convenire, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipatae estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata perman-

(1) Ex originali in archiv. edidit Gattula, Hist. Cassinen., saec. XII, pag. 802.

neant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Viti cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Iohannis de Camerata cum pertinentiis suis, tertiam partem ecclesiae S. Andreae, quae est in Clereto, medietatem oblationum, quae in ecclesiis castri de Talliacozo in solemnitatibus Paschae, et Natalis Domini, et medietatem de oblationibus mortuorum, sepulturam maiorum hominum praefati castri, sepulturam podii Bufarae cum medietate oblationum mortuorum, decimas molendinorum, quae sunt in valle Ss. Cosmae et Damiani, et in alveo suo, triginta modios sementarios terrae, vineas, terras, sylvas, domos, casularia, quae in praedicto castro habetis, duo molendina, viginti duos pedes terrarum, de quibus homines vestri monasterii sunt infeudati, ecclesiam S. Mariae de Sorbo cum omnibus pertinentiis suis. Praeterea refutationem contra nobis promissam quam nobilis vir Bartholomaeus de Taliacozo de pravis consuetudinibus, quas a vestro monasterio exigebat, coram personis pluribus fecit, ratam et firmam habentes, auctoritate apostolica prohibemus, ne consuetudines ipsas idem Bartholomaeus, vel heredes eius aliquo tempore in monasterium exercere praesumant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praedictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Cassinensis monasterii debita iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat,

Refutationem a Bartholomaeo de Taliacozo factam de consuetudinibus male exactis ratam habet.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Poenae contra temerarios privilegii.

reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Benedictio et
pax illud obser-
vantibus.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

BE

At S. R. Eccl.
in edictum
subscriptiones.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss.
Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presbyter card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudientianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Ardicio diac. cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diaconus card. S. Mariae in Aquiro ss.

Datum Tusculi per manum Gratiani

sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, xvi kal. aprilis, indict. v, incarnationis dominicae anno MCLXXI, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xii (1).

Dat. die 17 martii anno Domini 1171,
pontif. anno xii.

LVII.

Erectio novi episcopatus Cephaladitani, bonorumque omnium eidem a Messanensi episcopo datorum, et exemptionum a Siciliae regibus concessarum confirmatio (2).

SUMMARIVM

Penes Apostolicam Sedem novas erigendi, iunctas separandi, dissitas uniendi Ecclesias potestas. — Cephaladitanam Eccles. in episcopatum erigit Pontifex; — Bona eidem omnia confirmat; — Confirmat quoque donationem eidem a Messanensi episcopo factam. — Obedientiam novo episcopo a presbyteris caeterarum Ecclesiarum intra fines novi episcopatus positarum praestandam fore declarat. — Donationes et immunitates quoque eidem a Siciliae regibus concessas ratas habet. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Cui solitae clausulae poenales adiunguntur. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Bosoni Cephaludensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quoniam sicut rerum gestarum memoria, et reverenda Ss. Patrum institutio evidenter declarant, semper Sedi Apostolicae licuit non solum sedes episcopales de novo in locis idoneis instituere, verum etiam coniunctas disiungere et disiunctas unire; nos, qui ex iniuncto

(1) Ut caeterae chronologicae notae cum anno 1171 convenient, legendum omnino: *Dat. etc., indictione iv, etc., pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno xii.* (2) Edidit Rocchus Pirrus, Sicil. Sac., tom. ii, pag. 801.

Penes Apostolicam Sedem novas erigendi, iunctas separandi, dissitas uniendi Ecclesias potestas.

Cephaladitanam Eccles. in episcopatum erigit Pontifex;

Bona eidem omnia confir-

Confirmat quoque donationem eidem a Messanensi episcopo factam.

Obedientiam novo episcopo a presbyteris caeterarum Ecclesiarum intra fines novi episcopatus positarum praest-

nobis a Deo summi pontificatus officio pro universarum statu Ecclesiarum debemus, quantum Deus dederit, sollicite cogitare, Cephaludensem Ecclesiam, ad cuius regimen, disponente Domino, nuper vocatus fuisti, et in episcopum consecratus, pontificalem sedem duximus statuendam; ita quidem, quod cathedralis ibidem sedes perpetuis temporibus observetur inviolabiliter. Statuimus etiam, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: civitatem ipsam Cephaludensem, sicut a regibus Siciliae cum omnibus pertinentiis suis praedictae Ecclesiae Cephaludensi concessa est et sui privilegii munimine roborata: casale de Arsa cum omnibus pertinentiis suis, casale de Polla cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Luciae de Syracusa cum casalibus et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Camarata cum omnibus possessionibus et pertinentiis suis. Nihilominus etiam dioecesim cum decimis, et omni iure episcopali, quemadmodum a Messanensi Ecclesia commissae sunt tibi Ecclesiae, auctoritate apostolica confirmamus: praenominatam videlicet civitatem Cephaludensem cum omnibus pertinentiis suis, Mitrectum cum suis, Thusam cum suis, Pollinam cum suis, Gratterram cum suis, Roccam Asini cum suis, Collisanum cum suis, Politium cum suis, Calatabutarum cum suis, Sclafanum cum suis, Aleusam cum suis: et ut flumen Tortae incipit, et ad mare descendit, et a mare usque ad Cephaludum. Statuimus praeterea, et per huius scripti paginam stabilimus, ut Ecclesiae, quae in tua sunt dioecesi constitutae, occasione temporalis obsequii, in quo aliis respon-

dere noscuntur, tibi in spiritualibus obedientiam non audeant denegare. Praeterea iustas donationes, ab illustri recordationis Rogerio et Willelmo quondam Siciliae regibus praescriptae Ecclesiae factas, ratas et firmas habemus, et eas auctoritate apostolica roboramus. Ad haec immunitates et libertates rationabiles, a praenominatis illustribus Siciliae regibus tibi et successoribus tuis concessas, nostro privilegio confirmamus. Statuimus insuper, ut nulli archiepiscopo, episcopo, te et domum tibi commissam indebitis et inconsuetis exactionibus seu gravaminibus liceat fatigare; adicimus etiam, et auctoritate apost. interdicens, ne cui Ecclesiae tuae canonicos sive conversos liceat absque consensu tuo vel successorum tuorum ad conversionem suscipere, nisi forte ad arctiorem voluerint religionem transire. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Messanensis Archiepiscopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem

dam fore de-

Donationes et immunitates quoque eidem a Siciliae regibus concessas ratas habet.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Cui solitae clausulae poenales adiunguntur.

praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Alexandri PP. Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones. Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Otto Tusculanus episc. ss.

Ego Io. presb. cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presb. card. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudientianae tituli Pastoris ss.

Ego Petrus presb. cardinalis tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae de Cosmedin subsc.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diac. card. tit. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, v idus aprilis, indictione iv, incarnationis dom. anno MCLXXI, pontificatus vero dom. Alexandri Papae III anno XII.

Dat. die 9 aprilis anno Domini 1171, pontif. anno XII.

LVIII.

Confirmatio sententiae interdicti latae a delegatis apostolicis in Cismarinam terram regis Angliae, propter vim illatam sancto Thomae Cantuariensi archiepiscopo (1).

SUMMARIUM

Praetatio. — Facti series. — Sententiam interdicti a delegatis apostolicis latam ratam

(1) Ex ms. de Fontanis edidit Martene, Theaur., tom. I, col. 369.

habet, et poenis comminatis eam stricte servari mandat. — Ut nullus divina officia celebrare audeat (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Io. Turonensi archiepiscopo, et universis suffraganeis eius, et ecclesiasticis personis in sua provincia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

In Apostolicae Sedis specula, licet immeriti, constituti, universorum excessus per nos, aut per eos, qui sunt in parte solitudinis nobis commissae assumpti, provida debemus circumspectione corrigere, et singulorum erratibus pontificali moderantia obviare; ne nobis dissimulantibus, vitia videantur virtutibus praevalere. A memoria siquidem nostra non excidit, qualiter pro pace sanctae recordationis Thomae Cantuariensis archiepiscopi, cuius anima Deo, sicut credimus, pretioso martyrio dedicata, in caelis cum sanctis habitat, iuxta officii nostri debitum solliciti et vigiles existentes, venerabilibus fratribus nostris Willelmo Senonensi Apostolicae Sedis legato, et Ro. Rothmagensi, archiepiscopis, mandaverimus, ut si rex Anglorum ei Ecclesiam suam in omni pace et libertate non dimitteret, et ablata non restitueret, nec pacem, quam secum faceret, firmiter conservaret, terram eius Cismarinam interdicto subicerent: et si uterque aliquo casu interesse non posset vel nollet, alter nihilominus mandatum nostrum studiosius adimpleret. Quia vero praenominato Ro. Rothmagensi nolente mandatum nostrum exequi, id per iamdictum Senonensem est adimpletum, nos de communi fratrum nostrorum consilio sententiam, quam idem archiepiscopus de mandato et auctoritate nostra in totam terram Cismarinam praedicti regis Angliae protulisse dinoscitur, ratam et firmam habentes, et eam auctoritate apostolica confirmantes, universitati vestrae per apostolica scripta praeciando mandamus, et in virtute obedientiae sub pe-

Pr. elatio.

Facti series

Sententiam interdicti a delegatis apostolicis latam ratam habet, et poenis comminatis eam stricte servari mandat;

riculo ordinis et officii vestri praecipimus, quatinus eandem sententiam in terra, quae est in ditione memorati regis, usque ad dignam satisfactionem firmiter et inviolabiliter observetis, et ab aliis faciatis inviolabiliter observari; nec aliquis vestrum eam relaxare, vel contra ipsam sine mandato Romani Pontificis, vel legati ab eo destinati, divina officia celebrare praesumat.

Datum Tuscul., ii idus maii.

Dat. die 14 maii, anno Domini 1171, pont. anno XII.

LIX.

Confirmatio bonorum omnium, pertinentiarum, consuetudinum monasterii S. Mariae de Aquistris Burdigalen. dioec., quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex; — Bonaque omnia eidem confirmat; — In quibus nonnulla propriis exprimit vocabulis. — Decimas novalium exigi ab eis vetat, pluraque alia privilegia elargitur; — Cdm solitis clausulis. — Alexandri PP. et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Malnardo abbati monasterii Sanctae Mariae de Aquistris, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex;

Religiosis desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus, clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus;

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., tom. II, inter Instrum. Eccles. Burdigalen., n. XLIX.

imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Domini et beati Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: in pago Burdegalensi ecclesiam Sancti Petri de la Landa, S. Genesii de Lugon, ecclesias de Fronsiaco Sancti Petri et Sancti Martini, ecclesiam Sancti Petri de Gorgia, ecclesiam Sancti Ioannis de Contras, ecclesiam Sancti Petri de Porchiers, ecclesiam S. Stephani de Camedel, capellam S. Mariae de Insula, capellam S. Mariae de Fronsiaco, capellam Sancti Iacobi de Malmico, capellam Sanctae Mariae Aegyptiacae de Bayas, capellam Sancti Iacobi de Rotellans, capellam S. Vincentii de Picturis, capellam Sancti Nicolai de Fecie, capellam Sanctae Mariae Magdalenae de las Artigas: in pago Xantonensi ecclesiam Sanctae Mariae de Barda, ecclesiam Sancti Martini de Cruc, ecclesiam Sancti Martini de Aria, ecclesiam Sancti Viviani de Cleirac, ecclesias Ss. Saturnini et Nazarii de Sercon, capellam S. Iacobi de Triac, capellam S. Aegidii de Casis Solis, capellam S. Leodegarii de la Elota, capellam S. Pauli de monte Ebrioso, capellam Sanctae Mariae de Bedenac, capellam S. Valeriae de Frainel. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut alienis colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Cum autem commune interdictum fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa

Bonaque omnia eidem confirmat;

In quibus nonnulla propriis exprimit vocabulis.

Decimas novalium exigi ab eis vetat, pluraque alia privilegia elargitur;

Sepulturam ibi fore liberam decernit, salva iustitia, etc.

voce officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. In parochialibus vestris ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis sacerdotes eligere et electos episcopo repraesentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura illi, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Praeterea processionem, quam habet Ecclesia vestra in ultimo die mensis augusti, ab archiepiscopis et episcopis Burdegalensis provinciae ab antiquis temporibus rationabiliter concessam, nihilominus confirmamus; prohibentes, ne his, qui ad eandem processionem ex devotione accesserint, eundo vel redeundo, aliquis molestiam vel iniuriam inferre praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat etc. Amen.

Cum solitis clausulis.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Ubaldo Ostiensis episcopus.

Ego Ildebrandus basilicae Duodecim Apostol. presb. card.

Ego Ioannes card. S. Anastasiae.

Ego Guillelmus card. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso card. S. Pudencianae.

Ego Iacintius diae. card. tit. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Manfredus diae. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiae. et notarii, idibus maii, indictione IV, incarnationis dominicae anno MCLXXI, pontificatus Alexandri PP. III anno XII.

Dat. die 15 maii anno Domini 1171, pontif. anno XII.

LX.

Privilegium pro monasterio Morimundensi ordinis Cistercen. Mediolanen. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Monasterium sub S. Petri protectione recipit Pontifex; — In eo monasticum ordinem servari praecipit; — Bona omnia ei confirmat; — Quorum aliqua enumerat. — Nonnulla concedit privilegia pro monachorum indemnitate. — Quod nulli monachorum liceat post factam professionem suo libito e monast. egredi. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Solitae poenales conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Iacobo abbati monasterii Ecclesiae S. Mariae Morimundi, quod iuxta Ticinum situm est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam profitentibus, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robor, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et b. Benedicti regulam, atque instituta Cisterciensium fratrum, in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel

Prooemium.

Monasterium sub S. Petri protectione recipit Pontifex.

In eo monasticum ordinem servari praecipit.

Bona omnia ei confirmat.

(1) Ex Tabulario monast. huius edidit Ughell., loc. cit., tom. IV, ubi de Riboaldo Mediolanen. archiep.

Quorum aliqua enumerat.

Nonnulla concedit privilegia pro monachorum indemnitate.

Quod nulli monachorum liceat post factam professionem suo libito e monast. egredi.

principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: eundem locum, qui Morimundus dicitur, olim dictus Campus Fulcherii, cum aquis et aquaeductibus et omnibus pertinentiis suis: grangiam, ubi prius abbatia fuit, nomine Morimundum: grangiam de Fara Basiliana: grangiam de Fara Vetula: grangiam de Castelletto cum universis ratis, aquis, et aquarum decursibus, pascuis, silvis, et universis immunitatibus et pertinentiis suis citra Ticinum et ultra in piscationem in Ticino: commutationem quoque canonice factam super territorio praedictae grangiae de Fara Basiliana inter vos et plebem S. Stephani de Roxiace, sicut in authentico scripto facto exinde continetur, et conventionem, quae inter vos et praepositum plebis de Casolata super decimis et territorio Farae Vetulae, iuste facta est, et scripto authentico roborata, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna provisione providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuram locorum, seu grangiarum vestrarum nullus violentiam facere, vel rapinam seu furtum committere, aut ignem apponere, vel homines capere seu interficere audeat. Liceat etiam vobis, clericos vel laicos e saeculo fugientes liberos et absolutos in monasterio vestro recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem aliqua levitate sine prioris vel abbatis licentia fas sit de claustro discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supra-

dictum monast. temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Solitae poenales conclusiones.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Alexandri PP.

Ego Bernardus Portuensis, et Sanctae Rufinae episcopus subsc.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudent. tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter tituli Sancti Marci ss.

Ego Ardicio tit. S. Theodori diaconus cardinalis ss.

Ego Hugo diae. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diae. card. Sanctae Mariae in Aquiro ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, v kalen. augusti, indict. IV, incarnationis dom.

an. MCLXXI, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno XII.

Dat. die 28 iulii, anno Domini 1171, pontif. anno XII.

LXI.

Transactionem quamdam de nonnullis Ecclesiis, inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam, apostolica roborat confirmatione (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Transactionem de nonnullis Ecclesiis, inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam confirmat Pontifex. — Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, D. abbati, et fratribus Cassinen., salutem et apostolicam benedictionem.

Ea, quae iudicio vel transactione rationabiliter inter aliquos statuuntur, ne malignitate cuiuslibet a sua valeant firmitate divelli, vel praesumptione temeraria immutari, rata debent et inconvulsa persistere, et apostolico convenit munimine roborari. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus

benigne annuentes, transactionem, quam venerabilis frater noster R. Aquinas episcopus, et dilecti filii G. Fossae Novae, A. S. Laurentii de Aversa, et G. Casemarii abbates, inter vos et venerabilem fratrem nostrum Fundanum episcopum super ecclesiis S. Magni, S. Honufrii in Campo de Melle, et S. Hellae in Ambriso, et S. Martini in Terelle rationabiliter fecisse noscuntur, concedentes eidem episc. ecclesiam S. Martini in Ynula, et quamdam terram, quae dicitur Limata, quemadmodum in authentico scripto exinde facto continetur, auctoritate apostolica confirmamus, et ut perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc pa-

(1) Edidit Gattula, Hist. Cassinen., saec. vi, pag. 262.

ginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Tusculani, II idus septembris.

Dat. die 12 septembris anno Domini 1172, pont. anno XII.

LXII.

Ad archiepiscopum Auxitanum, et abbatem Massilien. ut monachis inobedientibus poenitentiam congruam imponant (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Inobedientes monachos ut poenitentiam agant, iniungit; — Cum suspensione a celebratione missarum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Auxitano archiepiscopo, Apostolicae Sedis legato, et dilecto filio abbati Massiliensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam apostolatus nostri pervenit, quod cum monachos Sancti Savini excommunicationi decreverimus subiaccere, pro restitutione quartarum illarum Ecclesiarum, quae venerabili fratri nostro Bigorritano episcopo contra monasterium eorum fuerant auctoritate felicitis memoriae Eugenii Papae adiudicatae, ipsi post excommunicationem divina celebrare officia praesumpserant, et indesinenter praesumunt: non attendentes, quomodo instar sacrilegii est, apostolicis contraire statutis; ideoque vobis per apostolica scripta mandamus atque praecipimus, quatinus, si res ita se habet, qui magis culpabiles sunt, ad monasterium Massiliense, ut ibi poeniten-

(1) Ex archiv. S. Savini edidit Edmundus Martene, Thesaur. Anecd. tom. I, col. 439.

Solitae clausulae.

Series facti.

Inobedientes monachos ut poenitentiam agant, iniungit.

tiam agant de tanto excessu, occasione et appellatione cessante, mittatis; aliis vero, qui magis idonei sunt, poenitentiam congruam imponentes, ipsos tamdiu faciat a celebratione missarum cessare, quamdiu excommunicati cantasse noscuntur.

Datum Tusculani, x kal. octobris.

Dat. die 22 septembris anno Domini 1172, pontif. anno XIV.

LXIII.

Definitio controversiae inter canonicos Praten-sis Ecclesiae, et Plebanum S. Iusti eiusdem territorii super mortuorum sepultura (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Huiusmodi controversia alias a Summis Pontificibus cognita ac definita: — Rationes utraque ex parte iterum allatae. — Sententia Alexandri. — Quam confirmat Pontifex. — Et proprio, ac card. S. R. Eccl. nomine roborat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Uberto paeposito, et canonicis Praten-sibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quemadmodum aequitatis vigor expostulat etc. Sane cum dilecti filii nostri Rolandus et Ubaldu concanonici vestri, et O. Plebanus S. Iusti pro controversia, quae inter vos et eundem Plebanum super capella S. Iacobi in territorio vestro fundata vertebatur, in nostra essent praesentia constituti, praedicti concanonici vestri, qualiter iudiciali sententia sa. recordationis praedecessoris nostri Innocentii PP. eadem controversia terminata fuerit; et tam ab eo, quam a pia mem. patre praedecessore nostro Eugenio PP. diffinitiva exinde prolata sententia, postmodum confirmata coram nobis, et fratribus nostris, tam prudenter quam fideliter allegarunt, Plebanus vero, quod eadem capella in fundo plebis suae con-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de Pratensi Ecclesia.

structa fuerit, et quod ad ordinationem suam specialiter pertineret, praesertim ex sententia bon. mem. Actonis quondam Pistoriensis episcopi, satis diligenter et constanter asseverando proposuit. In fundo sane eiusdem plebis eam esse constructam praefati concanonici vestri recognoverunt, asserentes tamen quod esset eadem capella in plebis vestrae territorio sita. Nos, auditis hinc inde rationibus diligenter et cognitis, sententiam praedicti praedecessoris nostri Innocentii, sicut a bon. mem. patre et praedecessore nostro Eugenio confirmata fuerat, de communi fratrum nostrorum consilio, auctoritate duximus apostolica confirmandam, et tam eidem Plebano quam successoribus suis, et plebi sibi commissae, perpetuum super hoc silentium imponentes, hoc eis, secundum quod canonum statuta praecipiant, reservavimus, ut vacante praedicta capella, presbyterum inveniant, et vobis repraesentent: qui, si idoneus fuerit, investituram capellae, et curam animarum de manu vestra recipiat, et vobis de spiritualibus obedientiam et reverentiam, sicut caeteri capellani capellarum vestrarum faciunt, promittat, et in omnibus devote exhibeat; illis vero de temporalibus debeat sine contradictione aliqua respondere; et eadem capella, quemadmodum statutum est, plebi vestrae tamquam matri Ecclesiae in omni iure parochiali, sicut reliquae capellae vestrae, subiecta permaneat. Ut autem haec nostrae definitionis sententia perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubaldu Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuen. et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Rationes utraque ex parte iterum allatae.

Sententia Alexandri.

Quam confirmat Pontifex.

Et proprio, ac card. S. R. Eccl. nomine roborat.

Transactionem de nonnullis Ecclesiis inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam confirmat Pontifex.

Exordium.

Huiusmodi controversia alias a Summis Pontificibus cognita ac definita.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli S. Anastasiae.

Ego Guillelmus presb. cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tituli Sancti Laur. in Damaso ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Aquiro ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi et notarii, xi kal. novembris, indictione v, incarnationis dominicae anno MCLXXII, pontificatus vero D. Alexandri PP. III anno xiv.

Dat. die 22 octobris anno Domini 1172, pontif. anno xiv.

LXIV.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum monasterii monialium S. Mariae de Synningthmayte (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit; — Statuens ut ordo monasticus ibi perpetuo servetur; — Confirmans bona omnia quae possidet, vel poterit adipisci; — Quorum nonnulla propriis vocabulis explicat. — Decreto immunitatis interposito, monialium quieti prospicit; — Aliaque privilegia impertitur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Christianae priorissae monasterii ecclesiae Sanctae Mariae de Synningthmayte, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur.

(1) Ex tom. II Monast. Anglican.

tur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilectae in Christo filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium beatae Dei Genitricis semper Virginis Mariae, in quo divino estis obsequio maucipatae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei et beati Benedicti regulam, et institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant: in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis: ex dono Galfridi filii Bertranni Haget duas corrucas (1) terrae: ex dono Sinonis Ward et Matildae uxoris suae et Willelmi filii eius, locum, qui dicitur Esholt cum suis pertinentiis in bosco et plano et in terra arata et aqua libera et absoluta ab omni exactione, sicut in eorum authentico scripto exinde facto continetur. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum nullus violentiam vel rapinam, sive furtum committere, ignem apponere, seu hominem capere vel interficere audeat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos e saeculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem vestram recipere, et in vestro monasterio absque contradictione alicuius retinere. Prohibemus insuper etc.

(1) Vide superius, pag. 673. (R. T.)

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit;

Statuens ut ordo monasticus ibi perpetuo servetur;

Confirmans bona omnia quae possidet, vel poterit adipisci;

Quorum nonnulla propriis vocabulis explicat.

Decreto immunitatis interposito monialium quieti prospicit.

Aliaque privilegia impertitur.

LXV.

Tabulam auream, sibi donatam, Cassinensi coenobio restituit, ab eoque imposterum alienari sub anathemate prohibet (1).

SUMMARIUM

Facti series. — Tabulam auream sibi donatam ab episcopo Praenestino, Cassinensi monasterio restituit; — Sub anathematis poena prohibens ne illa sub quovis praetextu alienetur. — Pro qua re praesentes literas cum eadem tabula mittit (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Petro abbati et Capitulo Cassinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonae memoriae V. quondam Praenestinus episcopus, sicut vir providus, circumspectus et timoratus, recognoscens a quo et per quem post Deum habuerit ea, quae habuit, nobis tabulam auream, quam a vestro monasterio comparaverat, et alia plura in ultima voluntate reliquit. Nos autem mirificum et delitiosum opus eiusdem tabulae diligenter attendentes, et considerantes, quod cum fuerit monasterii vestri, convenientius et salubrius erat, ut eidem monasterio, quam aliis donaretur, tabulam vestram pro honore vestro, et salute nostra et praedicti episcopi, et pro reverentia beati Benedicti, monasterio vestro donamus; sub distributione anathematis prohibentes, ne quis eam titulo venditionis, donationis, vel pignoris, aut alio quolibet modo eidem monasterio auferre vel alienare praesumat; sed ingiter ad honorem vestri et beati Benedicti, et ad decorem eiusdem monasterii inibi conservetur. Ut autem excommunicatio, quam inde facimus, omnibus innotescat, literas istas volumus et mandamus cum eadem tabula, donec duraverint, esse.

Datum Anagninae, III kal. februarii.

Dat. die 30 ianuarii anno Domini 1172, pontif. anno xiv.

(1) Ex archiv. Cassinen. monast. edidit Margaritus in sui Bullarii par. II, constit. CLXXXIV.

Dat. Tusculani per manum Gratiani S. Romanae Ecclesiae subdiaconi notarii, xv die kal. ianuar., indict. VI, incarnat. dom. anno MCLXXII, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xiv (1).

Dat. die 18 decembris anno Domini 1172, pontif. anno xiv.

(1) In antepositi privilegii clausula indictionem quintam notatam legimus, in hac vero sextam: ad cuius rei intelligentiam nonnulla de indictionibus libet disserere. Triplex indictionis usus notatur a rei diplomaticae peritis, Constantinopolitanae seu Graecae imperatorum Orientis, quae a kal. septembris numeratur: Constantinianae a Constantino Magno, quae etiam Caesarea dicitur, et ab VIII kal. octobris ducitur: Pontificiae, Romanorum scilicet Pontificum, quam cum annis Christi inire et finire volunt. Sed Gregorii Magni epistolae et Ioannis VIII, indictione graeca notantur; et hoc clarius apparet in his, quae suo loco retulimus, a Gregorio VII datis constitutionibus, et quidem constitutiones IX, XXI, XXIII, XLIII, ac duae sequentes II notantur indictionibus, quae iuxta morem, a Pontificibus decessoribus et successoribus servatum, ut volunt, nonnisi kalendis ianuarii sequentis anni cursum aggredi debuissent. Hinc vero dubitandi sit locus, nonnisi saeculo XII inceptus, statusque mos, indictionis initia a kal. ianuarii accipiendi: cui quidem dubitationi firmiter additur fundamentum ab ea, quam ipse Gregorius dedit epistolam anno 1075: *Universis in Christo... Fidei Christianam defendentibus in regno Theutonico*, eosdem admonens de curanda conversione Henrici regis, quem excommunicationi subiecerat; in eius enim fine legitur: *Dat. Laurenti, III non. septemb., indictione incipiente xv*, quae nonnisi sequenti anno 1076 in cursu esse debuisset, si praedecessores Pontifices indictionem primo anni die assignassent. Quidquid vero hinc adstrui possit, caeteris do: rem prosequor. Beda, De Ratione temporum, cap. 48, Anglos Constantiniana indictione usos asserit; hinc, ne constitutionem hanc, quia Alexander PP. (qui, ut ex eius Actis apparet, indictione Pontificia usus est) privilegia confirmat monasterio de Synningthmayte, solo indictionis vitio, cuius causa Mabillonio et Baluzio auctoribus, falsi crimen diplomatibus, caeterisque antiquis monumentis non est affingendum; ne, inquam, hanc constitutionem supposititiam dicam, hoc suspiciendum, vel indictionum genera varie proscriptorum et notariorum arbitrio Romae alibique variata; vel Bullae huic indictionem sextam adscriptam a scriptore Anglo, ut morem gentis sequeretur. Quod autem ad tria indictionum genera pertinet, hoc cum Chiffetio, Histor. monasterii Threnorciensis, pag. 253, sentio, tertium genus praeter Caesareum et Graecum appellari posse Italum, vel Christianum, vel Conciliare; concilia enim indictione a kal. ianuarii, vel saltem a die 25 decembris deducta, solent notari.

Facti series.

Tabulam auream sibi donatam ab episcopo Praenestino, Cassinensi monasterio restituit;

Sub anathematis poena prohibens ne illa sub quovis praetextu alienetur;

Pro qua re praesentes literas cum eadem tabula mittit.

LXVI.

Canonizatio S. Thomae Cantuariensis archiepiscopi, eiusque adscriptio in catalogo Ss. martyrum.

SUMMARIUM

S. Thomae Cantuarien. merita in vita; gloriosa passio; — Et post ipsius mortem, insignia patrata miracula; — Quibus perspectis et consideratis in consilio clericorum et laicorum, illum canonizavit et in martyrum sanctorum catalogum adscripsit; — Cuius natalis celebrari praecipitur, eiusque suffragia peti (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis aliis Ecclesiarum praelatis, et universo clero, et populo per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Redolet Anglia fragrantia et virtute signorum, quae per merita illius Sancti et venerabilis viri Thomae quondam Cantuarien. archiepiscopi, omnipotens Dominus operatur et universa laetatur ubique fidelium christiana religio pro eo, quod ille, qui est mirabilis et gloriosus in sanctis, sanctum suum post mortem clarificavit, cuius vita laudabilis multa fulsit gloria meritorum, et tandem martyrio consummata est certaminis gloriosi. Quamvis autem de sanctitate ipsius dubitare non possit, qui eius vitam et laudabilem conversationem attendit et gloriosam considerat passionem; voluit tamen Salvator et Redemptor noster eius sanctitatis insignia magnificis irradiare miraculis. Ut, qui pro Christo insuperabilis virtutis constantia necessitates et pericula pertulit, sui laboris et certaminis in aeterna beatitudine cognoscatur ab omnibus percepisse triumphum.

Nos vero, auditis innumeris et magnis miraculis, quae iugiter per illius sancti viri merita fieri universitas narrat fidelium; et super his non sine magno gaudio per dilectos fratres nostros Alber-

tum tit. Sancti Laurentii in Lucina et Theoditum S. Vitalis, presbyteros cardinales, atque Apostolicae Sedis legatos (qui eadem miracula tanto perspicacius didicerunt, quanto amplius sunt loco vicini), praecipue certiores effecti, et plurium aliarum personarum testimonio fidem, sicut debuimus, adhibentes, praedictum archiepiscopum solemniter in Ecclesia, magno collegio ibidem clericorum et laicorum praesente, in capite ieiunii deliberato fratrum nostrorum consilio canonizavimus, ipsumque decrevimus sanctorum catalogo adscribendum.

Universitatem itaque vestram monemus, et auctoritate, qua fungimur, districte praecipimus, ut natalem praedicti gloriosi martyris diem passionis suae solemniter singulis annis celebretis, et apud ipsum votivis orationibus satagatis veniam promereri. Ut qui pro Christo in vita exilium, et in morte virtute constantiae passionis martyrium pertulit, fidelium iugi supplicatione pulsatus, pro nobis apud Dominum intercedat.

Datum Signiae, iv idus martii.

Dat. die 12 martii anno Domini 1172, pontif. anno xiv.

LXVII.

Ad monachos Cantuariensis Ecclesiae de canonizatione S. Thomae huius Ecclesiae archiepiscopi, cuius corpus sub altari recondi praecipitur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Cognita et considerata gloria meritorum sancti viri Thomae archiep. Cantuariensis, illum catalogo sanctorum martyrum adscripsit; — Mandans omnibus, ut natalis eius dies festus singulis annis celebretur; — Mandat demum ut eius corpus solemniter recondant in altari, eiusque implorent patrocinium (R. T.).

(1) Ex tom. xiii Concil., col. 104.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, priori et monachis Cantuariensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium.

Cognita et considerata gloria meritorum sancti viri Thomae archiep. Cantuariensis, illum catalogo sanctorum martyrum adscripsit;

Mandans omnibus ut natalis eius dies festus singulis annis celebretur;

Mandat demum ut eius corpus solemniter recondant in altari, eiusque implorent patrocinium.

Gaudendum est universitati fidelium de mirabilibus illius sancti et reverendi viri Thomae archiepiscopi vestri; sed vos exinde tanto ampliori gaudio et exultatione debetis repleri, quanto ipsius miracula oculata fide saepius intuemini, et eius sanctissimo corpore Ecclesia vestra specialius meruit illustrari. Nos autem, considerata gloria meritorum eius, quibus in vita sua magnanimiter claruit, et de miraculis eius non solum communi et celebri fama, sed dilectorum filiorum nostrorum Alberti tituli Sancti Laurentii in Lucina, et Theoditi tituli Sancti Vitalis, presbyterorum cardinalium, Apostolicae Sedis legatorum, et aliarum plurium personarum testimonio certitudinem plenam habentes, praefatum archiepiscopum in capite ieiunii, multitudine clericorum et laicorum praesente, in Ecclesia deliberato cum fratribus nostris consilio solemniter canonizavimus; eumque decrevimus sanctorum martyrum collegio annumerandum: vobis et universitati fidelium de Anglia apostolica auctoritate mandantes, ut natalem eius diem, quo vitam suam gloriosa passione finivit, annis singulis cum debita veneratione celebretis. Quoniam igitur dignum est, et vobis plurimum expedit, ut sanctum corpus eius cum ea quae decet, reverentia et honore condatur, discretionis vestrae apostolica auctoritate mandamus; quatenus corpus eius devote et reverenter, facta solemnitione, aliquo solemniter die, congregato clero et populo, in altari honorifice recondatis: aut ipsum in aliqua decenti capsula ponentes, prout convenit, elevetis in altum: et patrocinium eius pro salute fidelium et pace universalis Ecclesiae sat-

agatis apud Dominum vestris piis orationibus impetrare. Valete.

Datum Signiae, iv idus martii.

Dat. die 12 martii anno Domini 1173, pontif. anno xiv.

LXVIII.

Monasterio S. Savini Placentinae diocesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex; — Eidem bona omnia ac donationes tam regales, quam pontificias confirmat; — Quorum plurima enumerat incipiens ab Ecclesiis Placentiae existentibus; — Cum iure decimarum caeterisque omnibus a Placentino episc. Sigifredo monasterio collatis; — Rerum propriarum, ac nutrimentorum decimas ab eis exigi vetat. — Abbatis electionem a monachis tantummodo fieri; — Sepulturam inibi ab omnibus sibi constitui posse; — In nocte Natalis Dom. et in Sabbato S. monachis campanas pulsare concedit; — Novas vero eis exactiones ab episcopis Placent. imponi, vel a quoquam intra parochiae huius fines Ecclesiam absque licentia construi prohibet. — Decretum immunitatis pro eisdem bonis. — Poenae contra violatores huiusce privilegii. — Pax et benedictio illud servantibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinal. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Savino abbati monasterii S. Savini, quod secus Placentiam situm est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Dignum namque et honestati conveniens esse

(1) Ex Campi, Hist. Placent., l. II, in Regest.

Exordium.

Monasterium hoc praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae suscepit Pontifex;

Eidem bona omnia ac donationes, tam regales, quam pontificias confirmat;

Quorum plura enumerat incipiens ab Ecclesia Placentina;

dignoscitur, ut qui ad earum regimen, Domino disponente, assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri ac Apostolicae Sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione ad exemplar praedecessorum nostrorum, fel. memoriae Innocentii, Lucii, et sanctae recordat. Eugenii, Romanorum Pontificum, suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in civitate Placentina ecclesiam S. Mariae, ecclesiam S. Victoriae et unum hospitale cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Bartholomaei, ecclesiam S. Trinitatis, ecclesiam S. Ambrosii cum hospitale, ecclesiam S. Salvatoris cum quodam hospitali et suis omnibus pertinentiis; curiam Robiani cum duabus ecclesiis, decimis, et omnibus ad se pertinentibus: quicquid etiam infra castrum Arcuatum et extra possidetis, vobis praesenti scripto firmamus: castrum Besen-tioni cum duabus ecclesiis, et omnibus ad se pertinentibus: in curte Albiani duas ecclesias cum omnibus pertinentiis: in Pontepuro ecclesiam S. Martini cum suis pertinentiis, curiam Paternae cum duabus ecclesiis, curiam de Turre cum una ecclesia et suis pertinentiis, curiam Conii cum ecclesia et aliis, quae ibi iuste possidetis; in marchia Ianuensi, in valle scilicet Segestina, monasterium S. Victoriae cum tribus capellis. Quicquid insuper in ecclesiis, decimis, rationali-

bus, discreptione in monte Arxio bonae recordationis Sigifredus Placentinus episcopus vestro monasterio noscitur contulisse: in Visilano ecclesiam S. Georgii et quaecumque alia ibi habetis, curiam Regiani cum ecclesia S. Savini, et omnibus ad eam pertinentibus, curiam Fabiani cum ecclesia S. Stephani, curiam Sanctorum Naboris et Felicis cum ecclesia S. Savini: in Tavernaco ecclesiam S. Mariae: in curia Fontanae-Petrosae ecclesiam S. Savini, et ecclesiam S. Gregorii cum aliis omnibus, quae iuste ibi possidetis: in Suprarivo ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis, hospitale de Trebia cum ecclesia S. Nicolai, curiam Mose cum ecclesia S. Savini, et omnibus ad ipsam pertinentibus: decimas quoque vinearum, et brolii episcopi et alterius vinearum, quae est extra portam S. Antonini, et piscationes, quas habetis in Pado a portu portario usque ad ora Rivi-Frigidi; castrum Calenzani cum omnibus quae ibidem habetis, capellam S. Savini de Lechi cum caeteris, quae ibidem habetis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Oheunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepouatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam praeviderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat: salvo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad haec praesenti decreto sancimus, ut in nocte Natalis Domini, more solito, et in Sabbato Sancto in Introitu missae, et ad vespertas liceat vobis secundum antiquam consuetudinem

Cum iure decimarum caeterisque omnibus a Placentino episcopo. Sigifredo monasterio collatis;

Rerum propriarum, ac nutrimentorum decimas ab eis exigi vetat.

Abbas electionem a monachis tantummodo fieri.

Sepulturam inibi ab omnibus sibi constitui posse;

In nocte Natalis Domini, et in Sabbato S. monachis campanas pulsare concedit;

Novas vero exactiones ab episcopis Placent. imponi, vel a quocumque intra parochiae huius fines; Ecclesiam absque licentia construere prohibet.

Decretum immunitatis pro eiusdem bonis.

Poenae contra violatores huius privilegii.

Pax et benedictio illud servantibus.

Alexandri PP

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

campanas pulsare. Praesenti quoque decreto prohibemus, ne liceat episcopo Placentino, vobis vel monasterio aut Ecclesiis vestris novas et indebitas exactiones imponere, vel indebita gravamina irrogare. Prohibemus insuper, ne cui liceat, infra fines parochiae vestrae sine assensu dioecesanis episcopis, et vestro, ecclesiam vel oratorium de novo construere: salvis privilegiis et authenticis scriptis Romanae Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate et dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eisdem locis sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

Ego Ubaldus Ostien. episcopus ss.

Ego Gualterius Albanen. episc. ss.

Ego Ioannes S. R. E. presb. card. tit. S. Anastasiae subsc.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. Sancti Petri ad Vincula subscripsi.

Bull. Rom. Vol. II.

96

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris subsc.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. Sancti Marci ss.

Ego Otto diac. cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani subsc.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diac. cardinalis S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi subsc.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Aquiro ss.

Dat. Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiac. et not. v kal. aprilis, indict. vi, incarn. dom. anno MCLXXIII, pontif. vero D. Alex. PP. III anno XIV.

Dat. die 28 martii anno Domini 1173, pontif. anno XIV.

LXIX.

Ut decimam Clausi monasterio Sancti Savini Placentinae dioecesis, iniuste ab Hugone episcopo ablatam, eidem restituat (1).

SUMMARIUM

Decimam Clausi monasterio collatam ab Arduino et ab aliis Placent. episc., — Ab Ugone subtractam violenter; — Monasterio reddendam praecipit: — Et annuatim vegetem vini dimittat. (R. T.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri T. Placentino episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Significantibus nobis dilectis filiis nostris abbate et fratribus Sancti Savini, ad nostram uoveris audientiam pervenisse, quod cum bonae memoriae Arduinus quondam Placentinus episcopus, et alii

(1) Edidit Campi, Hist. Placent., tom. II in Regest.

Decimam Clausi monasterio collatam ab Arduino et ab aliis Placent. episc.

praedecessores sui, eorum monasterio decimam Clausi, iuxta Sanctum Ambrosium siti, divini amoris intuitu contulissent, sicut in instrumento publico noscitur contineri; tandem praedecessor tuus bonae recordationis Hugo, qui fuit postmodum Tusculanus episcopus, eis praescriptam decimam pro sua voluntate subtraxit, et in cast. unam vegetem vini ipsius annuatim subtraxit. Caeterum quia honor tibi est, et ad tuam laudem respicere, et salutem, si rationabilia instituta praedecessorum tuorum observare curaveris et correxeris, si quae ab aliquo eorum illicite sunt attentata: fraternitatem tuam monemus attentius, et mandamus, quatenus violentiam praedicti Hugonis praedecessoris tui in hac re non imiteris; sed praescriptam decimam praefato abbati et fratribus suis pro reverentia B. Petri et nostra, non expectato iudicio, sine molestia et contradictione restituas, et in pace dimittas, sicut supradictus Arduinus praedecessor tuus etiam ipsis contulisse dinoscitur, et in instrumento publico continetur: et annuatim praescriptam vegetem plenam vino iuxta consuetudinem praedicti Arduini et praedecessorum suorum praescripto monasterio facias exhiberi, ita quod memorati fratres pro salute tua apud Altissimum ingiter votivis cordis affectibus intercedant, et nos exinde charitatem et prudentiam tuam dignis in Domino laudibus commendemus.

Datum Anagninae, vi idus aprilis.

Dat. die 8 aprilis anno Domini 1173, pontif. anno xiv.

LXX.

Confirmatio iurium ac bonorum omnium ad Teatinam Ecclesiam pertinentium (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Inhaerens vestigiis praedecessorum suorum, Ecclesiam Teatinam sub

(1) Ex authentico in archiv. Vatican. basilicae edidit Ughell., Ital. Sac., tom. vi, ubi de hac Eccl.

Sedis Apostolicae protectione suscipit; — Possessionesque omnes acquisitas et acquirendas confirmat; — In quibus nonnulla enumerat propriis vocabulis. — Fines dioecesis describit Teatinae. — Insuper ecclesias, castella, plebes etc.; — Decimam pontis portusque Aterni; et id genus alia plura confirmat. — Decernit ut Ecclesia libera sit ab omni quacumque molestia; — Poenis comminatis contra violatores huius privilegii; — Benedictione observantibus data. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones (A. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Andreae Teatino episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente Domino, constituti, ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos sincera charitate diligere, et Ecclesiis sibi commissis suam debemus iustitiam conservare; pro ipsarum quoque statu nos oportet satagere, atque earum quieti et utilitati salubriter auxiliante Domino providere. Eapropter, venerabilis in Christo frater episcopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praedecessorum nostrorum sanct. mem. Nicolai II, Paschalis II et Eugenii III, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, B. Thomae Teatinam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, qui post vos successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda nominibus; parochiam (1) Teatinae Ecclesiae, sicut antiquis et iu-

(1) Vide superius, pag. 435. (A. T.)

Fines dioecesis describit Teatinae.

Insuper ecclesias, castella, plebes etc.

Decimam pontis, portusque Aterni; et id genus alia plura confirmat.

stis limitibus terminatur, scilicet a Staffilo inter montes, et ipso monte de Ursa, et quomodo pergit in Coza, et ponit terminum in aqua subtus usque ad aquam Sonulani, et quomodo pergit in montem de Reste, et vadit per crinis montem, et qualiter pergit usque montem Selani, et quomodo pergit in ipso flumine, qui dicitur Trinium usque ad littora maris, et per littora maris usque in Piscariam, et redit in priorem finem, videlicet in praedicto Staffilo. Praeterea ipsam Teatinam civitatem, castellum Trevellianum, Villam-Magnam, Montem Filardi, castellum Orni, castellum Scureula, castellum S. Pauli, castellum quod dicitur Furca, castellum Genestrulae, et castellum S. Cosidii cum eorum pertinentiis; ultra Piscariam vero, castellum montis Silvani, ecclesiam S. Mariae in Rigoli, castellum Sculculae, castellum Lastiniani, ecclesiam S. Mariae de Populo, ecclesiam Sanctae Iustae cum pertinentiis suis: in Aterno plebem Sancti Leguntiani et Domitiani, ecclesiam Sancti Thomae, ecclesiam S. Salvatoris, ecclesiam S. Ierusalem et ecclesiam Sancti Nicolai, cum omnibus earum pertinentiis, decimam pontis et portus Aterni: in Buclanico, ecclesiam Sancti Salvatoris et Sancti Angeli cum decimis comitis, plebem Sancti Silvestri, decimas comitis in castello Sancti Angeli trium finium, et decimas castellorum, quae in Teatino episcopatu sub dominio comitis Roberti de Rotello fuerunt, et quod Teatina Ecclesia in castello Septi tenet, ecclesiam Sanctae Mariae in Bari, ecclesiam Sancti Blasii in Lanciano, monasterium Sancti Martini de Pallitta, ecclesiam Sancti Lentii in Atissa cum omnibus pertinentiis suis, monasterium Sancti Ioannis in Arelano, monasterium Sancti Angeli in Cirnaclano cum omnibus pertinentiis suis, in monte Ondesii ecclesiam Sancti Nicolai, et medietatem ecclesiae Sanctae Mariae, ecclesiam Sancti Salvatoris et ecclesiam S. Petri cum pertinentiis suis, monasterium

Sancti Mauri cum beneficio suo, monasterium Sancti Salvi, ecclesiam Sancti Nicolai de Heremitano, in Ortona ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Georgii cum earum pertinentiis, monasterium S. Mariae in Basilica: in civitate Luperalli plebem Sancti Petri cum pertinentiis suis, monasterium Sanctae Mariae in Palatio, ecclesiam Sancti Iacobi de Turcella cum pertinentiis earum, monasterium S. Pancratii, monasterium S. Mariae de Letto cum casale aliisque ad ipsam pertinentibus, monasterium Sancti Martini in Valle, ecclesiam Sancti Iustini in Casule, in castro Bussi plebem Sanctae Mariae cum pertinentiis suis, plebem Sancti Martini filiorum Tresidii, ecclesiam Sanctae Mariae de Casa Candidellae, ecclesiam S. Petri in castro Lori, ecclesiam Sanctae Mariae in Bianco, ecclesiam S. Basilii, monasterium Sancti Petri in Campis, ecclesiam S. Nicolai de Sunnio Viculo, ecclesiam Sanctae Mariae de Latro, in Abbateio plebem Sancti Martini cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Francisci de Plebe, plebem de Iuliano, plebem S. Caeciliae, plebem de Pizzocortano, ecclesiam Sanctae Luciae de Argelli, ecclesiam Sancti Lini, plebem de Ovele, plebem Sanctae Mariae de Caramanico, plebem Sancti Ioannis de Abbateio, ecclesiam Sancti Cosidii, et ecclesiam S. Pontii de Sancto Valentino, in castello de Tocco ecclesiam Sanctae Mariae, in Perle ecclesiam Sancti Eustasii, ecclesiam Sancti Martini de Fara inter montes, ecclesiam Sancti Ioannis de Pedera, ecclesiam Sancti Ioannis de Cantalupo, ecclesiam Sancti Salvatoris de Limari, ecclesiam Sanctae Mariae de Sparpalia, ecclesiam S. Nicolai de Illice, ecclesiam Sancti Salvatoris de Valle Surda, ecclesiam Sanctae Mariae de Valle Caruncii, ecclesiam Sanctae Trinitatis de Faragine, ecclesiam Sancti Ioannis in Valdo cum omnibus pertinentiis earum, ecclesiam S. Petri de Troia, ecclesiam S. Mariae de Tessa. Decernimus ergo, ut nulli

Et monasterium cum suis beneficiis.

Decernit ut Ecclesia libera sit ab omni quacumque molestia;

Poenis communitatis contra violatores huius privilegii;

Benedictione observantibus dat.

Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvo iure beati Petri proprietatis, et Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubalduus Ostiensis episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Guillelmus presbyter card. tituli S. Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. cardinalis S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presb. card. tituli Sancti Laurentii in Damaso.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti Marci.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Caeciliae.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sanctae Susannae.

Ego Otto diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Cintius diac. card. Sancti Adriani.

Ego Ugo diac. cardinalis S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Vitellius diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Ugo diac. card. S. Angeli.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv kalendas octobris, indict. vii, incarnationis dominicae anno MCLXXIII, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno xiv.

Dat. die 28 septembris anno Domini 1173.

LXXI.

Confirmatio sententiae latae a Brixiensi episcopo in controversia inter Placentinum episcopum et Parmensem, super ecclesia Castri Speculi, et ecclesia S. Christinae, quae Placentino adiudicantur (1).

SUMMARIUM

Facti expositio. — Auditis rationibus et allegationibus, perlectam sententiam favore episcopi Placentini ab episc. Brixiensi latam, — Ratam habet et praesenti privilegio confirmat; cum solitis clausulis (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Placentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex literis venerabilis fratris nostri Brixiensis episcopi nobis innotuit, quod ipse recepto mandato nostro super ecclesia, quae est in Castro Speculi, et ecclesia Sanctae Christinae, de quibus inter te, et venerabilem fratrem nostrum Parmensem episcopum controversia vertebatur; de causa ipsa, quae ei fuerat, appellatione remota, commissa, cognovit: et auditis rationibus et allegationibus utriusque partis, de consilio prudentum virorum, sicut ex scripto sententiae per publicam manum notato manifeste perpendimus, utramque Ecclesiam tibi adiudicavit, et a praefato Parmense in petitione

(1) Edidit Campi, Hist. Placent., t. II, in Regest.

Facti expositio.

Auditis rationibus et allegationibus, perlectam sententiam favore episcopi Placentini ab episcopo Brixiensi latam.

Ratam habet et praesenti privilegio confirmat;

Cum solitis clausulis.

te super praedicta Ecclesia de Speculo apostolica auctoritate fretus absolvit. Nos itaque.... robore convalescere, quod de mandato et auctoritate nostra rationabiliter factum esse dignoscitur, sententiam praedicti Brixiensis episcopi, sicut ab eo rationabiliter lata est, et in eius scripto authentico continetur, ratam habentes et firmam, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et Bb. Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Dat. Anagninae, vi id. novembris.

Dat. die 8 novembris anno Domini 1173, pontif. anno xv.

LXXII.

Privilegium confirmationis bonorum Capuanae Ecclesiae, quae enumerantur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Ecclesiam Capuanam sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens; — Bona illius acquisita et acquirenda firma et illibata manere iubet; — Quorum nonnulla suis nominibus exprimit; — Incipiens ab Ecclesiis in pluribus dioecesibus sitis, quas singulatim enumerat; — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, alienatione etc. — Quod poenalibus solitis clausulis confirmat; — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Alfano Capuano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Prooemium.

Cum ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus ex Superni dispositione arbitrii praemii-

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. IV, ubi de hac Ecclesia.

nemus, singulorum paci et tranquillitati debeamus intendere; praesertim pro illorum quiete oportet nos esse sollicitos, qui pastoralis dignitate sunt praediti, et ad officium pontificale promoti; nisi enim nos, eorum utilitatibus intendentes, ipsorum dignitate, et una, in quantum Deo permittente possumus, integras conservemus, et auctoritate apostolica eos ab iniquorum hominum incursibus defendamus, de illorum salute non vere poterunt esse solliciti, qui sibi ad regendam Domino sunt disponente commissi. Huius itaque rei consideratione, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, cui Domino auctore praesse demonstraris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: episcopatum Aquinatem, episcopatum Veneranum, et Isernien., episcopatum Teanen., Svesan., Calinen., episcopatum Calven., episcopatum Caiacen., episcopatum Casertanum: in Capua abbatiam S. Mariae Maioris, ecclesiam Domini Salvatoris, ecclesiam Sancti Ioannis ad Curtim, ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sanctae Mariae de Arcu, ecclesiam Sanctorum Apostolorum, ecclesiam Sancti Iacobi in Castello: in dioecesi Ecclesiae Theanen., ecclesiam Sancti Erasmi, ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam Sanctae Helenae, et ecclesiam Sancti Nicolai, quae sunt in territorio Scarpati: in loco Baulani, in Fontana de Correggiis, ecclesiam Sanctae Mariae: in dioecesi Ecclesiae Svesanae ecclesiam Sanctae Luciae de loco Sor-

Ecclesiam Capuanam sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens;

Bona illius acquisita et acquirenda firma et illibata manere iubet;

Quorum nonnulla suis nominibus exprimit;

Incipiens ab Ecclesiis in pluribus dioecesibus sitis, quas singulatim enumerat;

belli: in dioecesi Ecclesiae Calinen. in Rocca Montis Draconis ecclesiam Sancti Rufini et ecclesiam Sancti Pancratii: in dioecesi Ecclesiae Calven. ecclesiam S. Andreae ad Cementia, ecclesiam Sancti Germani ad Palera, ecclesiam Sancti Tammari de Monte, ecclesiam Sancti Pauli de Formello, ecclesiam Sancti Petri de Borlerano, ecclesiam Sancti Symmachi, et ecclesiam Sancti Erasmi de Mostardino, ecclesiam Omnium Sanctorum de loco Sanguinari: ad Slavos ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam S. Nazarii, ecclesiam Sancti Angeli de Iano, ecclesiam Sanctae Mariae: in loco Cammillani ecclesiam Sancti Angeli, ecclesiam Sanctae Mariae et ecclesiam Sancti Nicolai: in dioecesi Ecclesiae Caiacen. ecclesiam Sancti Angeli de Melanito, et ecclesiam Sancti Petri a li Bagnatori: in dioecesi Ecclesiae Casertan. ecclesiam Sancti Viti de Ercole, ecclesiam Sancti Nazarii in campo Puzan., ecclesiam S. Petri ad Goffoli, ecclesiam Sancti Secundini et ecclesiam Sancti Felicis: in territorio Murone ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam Sancti Petri et ecclesiam Sancti Stephani: iuxta ipsam dioecesim ecclesiam Sanctae Euphemiae, ecclesiam Sancti Ioannis ad Gaianum, ecclesiam Sanctae Mariae ad Lupinum, ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam Sancti Prisci: in loco Casapuli ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Arisii, ecclesiam Sancti Petri de Sarzano: in loco Marzanisi ecclesiam Sancti Angeli, et ecclesiam Sancti Martini: in loco Campurcipi ecclesiam Sancti Caesaris, ecclesiam Sancti Procapii, ecclesiam Sanctae Venerae: in loco Ainolae ecclesiam S. Iulianae, ecclesiam Sancti Nicolai ad Ronulas: in territorio Castelli ad Mare ecclesiam S. Adiutoris, ecclesiam Sancti Marcelli et ecclesiam Sancti Blasii, ecclesiam Sancti Stephani et aliam ecclesiam Sancti Blasii, ecclesiam Sancti Ioannis, ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam San-

ctae Severinae, ecclesiam Sanctae Crucis: in loco Cancelli ecclesiam Sancti Angeli et ecclesiam Omnium Sanctorum, ecclesiam Sancti Ioannis et ecclesiam Sancti Apollinaris de Patrazzano, ecclesiam S. Georgii, ecclesiam S. Ioannis de Turre, ecclesiam Sancti Viti, ecclesiam S. Petri, ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sancti Castrensis, ecclesiam Sancti Martini de Rosella, ecclesiam Sancti Flaviani, ecclesiam Sanctae Barbarae, ecclesiam Sanctae Iulianae, ecclesiam Sancti Andreae: in loco Arnoae ecclesiam Sanctae Mariae, et ecclesiam Sancti Blasii et ecclesiam Sancti Paulini, ecclesiam Sancti Erasmi de Cazoli: in loco Grazzanisi ecclesiam Sancti Ioannis, ecclesiam Sanctae Mariae et ecclesiam Sanctae Maximilianae, et ecclesiam Sancti Nicolai. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae

Alexandri Ep.

Decretum immunitatis a quocumque molestia, vi, alienatione etc.

Quod poenali- bus solitis clausulis confirmat

et S. R. Eccle-
siae cardina-
tum subscrip-
tiones

Ego Ubaldus Ostiensis episc.
Ego Bernardus Portuen. et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Gualterius Albanensis episcopus.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. S. Anastasiae.

Ego Guillelmus presb. card. tituli S. Petri ad Vinc.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presb. card. S. Laurentii in Damaso.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli S. Marci.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni.

Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tull.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Ugo diac. cardinalis S. Angeli.

Ego Laborans diac. card. S. Mariae in Porticu.

Datum Anagniae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, kalendis martii, indict. vii, incarnationis domin. anno MCLXXIII, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 1 martii anno Domini 1173, pontif. anno xiv.

LXXIII.

Confirmatio universorum bonorum, ac privilegiorum concessio Ecclesiae S. Mariae de Luffelde (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Eccles. hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Ei- (1) Ex tom. II Monast. Anglie.

dem bona omnia confirmat: — Quorum nomina hic exprimit. — Nonnulla elargitur privilegia. — Sepulturam ipsius loci liberam declarat. — Abbatis electionem ad monach. tantum spectare decernit; — Immunitas favore eiusdem Ecclesiae; — Cum solitis conclusionibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Radulfo priori Sanctae Mariae de Luffelde, eiusdemque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuente, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Lodefod cum omnibus pertinentiis suis, locum S. Mariae, capellam Sancti Thomae martyris, locum S. Mariae de Stlechamstude cum omnibus pertinentiis suis, villam, quae dicitur Obersawe, cum omnibus pertinentiis suis, terram quam habetis in Langeport, terram quam habetis in Waveduns, terram quam habetis in Saldene, duas partes decimarum de dominio eiusdem villae, terram quam habetis in Lechamstude, terram quam habetis in Wes-

Exordium

Eccles. hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex

Eidem bona omnia confirmat

Quorum nomina hic exprimit

huri, terram quam habetis in Bedford cum quodam manso ante portam archidiaconi, terram quam habetis in Selveston, decimam panis de domo Hamonis filii Manfelini, decimam panis de domo Willielmi de Brun, decimam panis de domo Willielmi de Lillingstan, domum quam habetis in Storhampton. Praeterea, cum commune interdictum terrae fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Liceat quoque vobis, laicos vel clericos liberos et absolutos e saeculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eos absque ullius contradictione in vestro monasterio retinere. Prohibemus, ne ulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem sine licentia prioris sui aliqua levitate fas sit de claustris discedere; discedentem vero absque communi literarum cautione nullus audeat retinere. Nulli etiam liceat, vobis vel ecclesiis vestris novas et indebitas exactiones imponere; antiquas vero et rationabiles consuetudines, libertates et immunitates Ecclesiae vestrae vobis et eidem Ecclesiae vestrae auctoritate apostolica confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salvo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefa-

tam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv idus iunii, indict. vii, incarnationis dom. anno MCLXXIV, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 10 iunii anno Domini 1174, pontif. anno xv.

LXXIV.

Privilegium confirmationis collegii Sancti Salvatoris canonicorum oppidi S. Pauli, bonorumque ad illud pertinentium: et concessionis nonnullarum immunitatum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Sancti Salvatoris Ecclesiam sub Sedis Apostolicae protectione recipit; — Eidem bona confirmat; — Quorum enumerat nonnulla. — In parochialibus (1) Edidit Fereolus, Chronic. Belgii, pag. 330.

Immunitas favore eiusdem Ecclesiae;

Cum solitis conclusionibus.

Ecclesiis ad eandem pertinentibus sacerdotibus a canonicis praesentandi. — A generali terrae interdicto eximit; — Sepulturam illius loci liberam esse decernit. — Consuetas conclusiones et clausulas.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, praeposito et canonicis Ecclesiae S. Salvatoris, sitae in Castro Sancti Pauli, eorumque successoribus canonicis substituendis, in perpetuum.

Quotiens a nobis illud petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, nos decet libenti animo concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis supplicationibus libenter annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam Quesque cum appendiciis suis, et quicquid ibi tam in terris quam in decimis rationabiliter habere noscimini: in parocchia Divi Pauli duas partes decimae: in castro ipso duodecim mansuras, furnos, et unam cambam (1), sicut bonae memoriae Rogerus comes Ecclesiae vestrae pro animae suae remedio noscitur contulisse, statuens, ut de singulis aliis cambis de atrio tres quaterias cervisiae habeatis, quotiens ibi cervisia fiet: duos molendinos apud Agnes cum tertia parte eiusdem villae: apud Moreleourt duas partes decimae: in Pruniaco tertiam partem decimae eiusdem villae, apud Tlourii tertiam partem de-

(1) Camba, Brassiatorum officina, seu locus ubi cervisia coquitur et conficitur, quem vulgo *Brasserie* vel *Braxatorium* nuncupamus. (n. r.)

Bull. Rom. Vol. II.

97

cimae eiusdem villae: apud Bellum-Quercum altare cum duabus partibus decimae: apud Fiez duas partes decimae eiusdem villae: apud Frevench altare cum terra, quam ibi praedictus comes possidebat: apud Auream-Villam altare cum suis, et his villis, Ampliers, territorium, Maisuil, dimidium molendinum de Marcoma, medietatem vectigalis de Poupliers: in castro Sancti Pauli unam mansuram (1) in qua manet custos vestrae Ecclesiae. In parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis sacerdotes eligere, et episcopo praesentare: quibus, si idonei inventi fuerint, episcopus animarum curam committet, ut de plebis quidem cura episcopo, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Sepulturam quoque illius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare etc.

Datum Anagninae, vii kal. augusti, indictione vii, incarnationis dom. anno MCLXXIV.

Dat. die 26 iulii anno Domini 1174, pontif. anno xv.

LXXV.

Confirmatio bonorum, ac privilegiorum concessio Ecclesiae de Stokes (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam et ordinem monasticum in eodem loco institutum sub Sedis Apostolicae patrocinio recipit; — Bonae confirmat, quae propriis vocabulis (1) Vide superius, pag. 667. (n. r.) (2) Ex tom. II Monast. Anglic.

Nonnulla elargitur privilegia.

Sepulturam ipsius loci liberam declarat.

Abbatibus electionem ad monachos tantum spectare decernit.

In parochialibus Ecclesiis ad eandem pertinentibus sacerdotibus a canonicis praesentandi.

A generali terrae interdicto eximit;

Sepulturam illius loci liberam esse decernit.

Consuetas conclusiones et clausulas.

exprimit; — In primis Ecclesias omnes et decimas; — Terras quoque et molendinum; — Sepulturam ibi liberam esse decernit; — Aliaque privilegia pro sepultura mortuorum, pro clericis, pro fratribus discedentibus etc. concedit. — Exemptio a decimis persolvendis. — Quae omnia decreto immunitatis roborat, — Appositis consuetis poenalibus clausulis (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Nicolao Priori Ecclesiae de Stokes, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium. Religiosis desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in eodem loco nascitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea, quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de Hunedena, ecclesiam de Baisse, ecclesiam de Clara, ecclesiam de Bradelea-Parva, ecclesiam de Trillame, ecclesiam de Bures, ecclesiam de Caveham, ecclesiam de Cremplisham, ecclesiam Sancti Clementis de Norwico, ecclesiam de Frisentuna, constitutas in episcopatu Norwicensi: in episcopatu Londoniensi, ecclesiam de Berdeteld, ecclesiam de Ta.tede, ecclesiam de Essa, ec-

clesiam de Belham, ecclesiam de Stamburnia: in episcopatu Wintoniensi, ecclesiam de Wakinges: in episcopatu Roffensi, ecclesiam de Peccham, decimas quas habetis in Samford, decimas quas habetis in Berdesfeld, decimas quas habetis in Pitelinghege, decimas quas habetis in Stinchingefeld, decimas quas habetis in Toppesfeld, decimas quas habetis in Wicham, decimas quas habetis in Badeleia, decimas quas habetis in Nerstert, decimas quas habetis in Deseninge, decimas quas habetis in Baisse, decimas quas habetis in Stanesfeld, decimas quas habetis in Clara, decimas quas habetis in Hunedena, decimas quas habetis in Namstede, decimas quas habetis in Bomstede, decimas quas habetis in Naverelle, decimas quas habetis in Bucheshale, decimas quas habetis in Sluwestede, decimas quas habetis in Deleford, decimas quas habetis in Chippelee, decimas quas habetis in Culinges, decimas quas habetis in Poselingeworde, decimas quas habetis in Belilce, decimas quas habetis in Seham, decimas quas habetis in Corneres, decimas in Belcham Petri, decimas in Belcham Rspertes, decimas in Delham, decimas in Bestingetorp, decimas in Kedeswelle, decimas in Chodham, decimas in Steinllingcherste, decimas in Beneclee, decimas in Nalstede, decimas in Alveredesfeld, decimas in Cloptune, decimas in Narrefeld, decimas in Denardestune, decimas in Nanchesdune, decimas in Cavenedis, et in Sturemare, et in Barve, et in Tillebere, et in Chediatune, et in Nalesford, et in Naveringeland, et in Wittewelle, decimas Villielmi de Bisnai, terram Rogerii Carpenterarii in Stokes, quae fuit escambiata pro terra vestra de Clara, terram de Sterneham, quam dedit vobis Galfridus filius Alinandi, terram de Neni, quam dedit vobis Adam filius Guarini, molendinum de Waldingefeld, quod dedit vobis Helinandus dapifer comitis Clarae, terram de Trillawe, quam Robertus Pincerna

In primis Ecclesias omnes et decimas;

Terras quoque et molendinum;

Sepulturam ibi liberam esse decernit.

Aliaque privilegia pro sepultura mortuorum, pro clericis, pro fratribus discedentibus etc. concedit.

Exemptio a decimis persolvendis.

Quae omnia decreto immunitatis roborat.

dedit vobis, terram de Bridebroc, terram de Naverelle, terram Polee, terram de Bradelce, terram de Belcham, terram de Esse, et centum solidatas terrae, quas habetis ex dono Rogerii comitis Clarae, cum ageret in extremis. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Cum autem commune interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce officia celebrare. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos liberos et absolutos e saeculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eos absque ullius contradictione in vestro monasterio retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem liceat de claustris sine prioris sui licentia discedere; discendentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere, nisi ad arctiorem vitam voluerit transmigrare. In parochialibus autem Ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis, sacerdotes eligere, et episcopis praesentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Prohibemus etiam, ne alicui licitum sit, novas et indebitas consuetudines in Ecclesias vestras inducere. Sane novarium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum guber-

natione et substantatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecesiani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, ii kal. iulii, indictione vii, incarnationis dominicae anno mclxxiv, pontificatus Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 30 iunii, anno Domini 1174, pontif. anno xv.

LXXVI.

Monasterio S. Michaelis de Monte Caveoso, cuius abbati mitrae et annuli usum statutis diebus concedit, bona omnia confirmans ac privilegia, interdicti tempore divina officia recitare elargitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Sancti Michaelis de Monte Caveoso, eiusque bona, quae enumerat, sub S. R. Eccl. protectione recipit, et confirmat. — Quorum non pauca propriis nominibus hic exprimit. — Mitrae et annuli usum in diebus dominicis, et aliis solemnitatibus, processionibus et synodis abbati eiusdem coenobii confirmat. — Eius

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Margarinus, sui Bull. par. ii, constit. clxxxvi.

Appositis consuetis poenalibus clausulis.

privilegia et bona confirmat. — Interdicti tempore divina officia privatim recitare concedit. — Poenas inobedientibus statuit. — Benedictionem benefactoribus elargitur. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alfario abbati Sancti Michaelis de Monte Caveoso, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium. Si quando a devotis Ecclesiae filiis postulatur, quod honestati conveniat, et a tramite rationis non discordet, petentium nos decet desideriis condescendere, et earum pia vota effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, ministerio susceptae servitutis inducti, et precibus dilecti filii nostri Zachariae regii notarii propensius inclinati, monasterium vestrum, in quo divino obsequio estis mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sanctae Mariae, quae est in civitate Veteri, cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Simeonis, ecclesiam S. Luciae, ecclesiam S. Martini, ecclesiam S. Nicolai, ecclesiam S. Mariae Novae, ecclesiam Sancti Laurentii, ecclesiam Sancti Iuliani, ecclesiam Sancti Laurentii de Murro, ecclesiam Sancti Ioannis de Avinella, ecclesiam S. Nicolai de Pantanello, ecclesiam Sancti Salvatoris, ecclesiam Sancti Nicolai de Accio, ecclesiam Sanctae Mariae de Cornu, ecclesiam Sancti Benedicti de Acina, ecclesiam S. Viti, ecclesiam S. Nicolai,

Quorum non pauca propria nominibus hic exprimit.

ecclesiam Sanctae Mariae de Rio, ecclesiam Sanctae Mariae de Abbate Lupo, ecclesiam Sancti Nicolai de Obviano cum domibus ad easdem ecclesias pertinentibus, et quae Unifridus, Gossiridusque, et Radulfus filii eius praefatae Ecclesiae rationabiliter dederunt. Praeterea pia supplicatione praedicti Zachariae regii notarii clementer inducti, tibi, fili abbas, et successoribus tuis usum mitrae et anuli, in diebus dominicis, et in aliis solemnitatibus, et in processionibus monasterii vestri, et synodis archiepiscoporum et episcoporum, de clementia Sedis Apostolicae indulgemus; libertates quoque ab archiepiscopis et episcopis, et a recolendae memoriae Rogerio illustri Siciliae rege, et a bonae memoriae Emma, quondam comitissa civitatis Severiano authentico scripto, et ab aliis personis saecularibus, monasterio vestro concessas: et antiquas et rationabiles consuetudines ipsius monasterii, perpetuis temporibus illaesas et integras manere sancimus. Ea vero, quae a quadragintis annis retro idem monasterium noscitur pacifice possidere, vobis et successoribus vestris in perpetuum confirmamus, ita quidem, quod nullo super his tempore impeti debeatis, vel quomodolibet molestari. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce officia celebrare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit,

Mitrae et anuli usum in diebus dominicis, et aliis solemnitatibus, processionibus et synodis abbati eiusdem monasterii confirmat.

Eius privilegia et bona confirmat.

Interdicti tempore divina officia privatim recitare concedit.

Poenas inobedientibus statuit.

LXXVII.

Archidiaconum et canonicos Asculanae Ecclesiae sub protectione Sedis Apostolicae suscipiens, eisdem bona omnia confirmat, multaque largitur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonicam huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicae recipit: — Eique bona omnia ac donationes confirmat. — Bona nonnulla enumerat, propriisque vocabulis exprimit. — Canonicos ab externa quacumque molestia eximit. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Raynaldo archidiacono, Matthaeo archipresbytero, et canonicis Asculanae Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris canonicis substituendis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenter concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et canonicam vestram sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: videlicet castrum Maltignanum, castrum Posmontis, castrum Columnatae cum ecclesiis eorum et omnibus suis pertinentiis, rivis, pascuis, terris cultis et incultis, molendinis, arboribus fructi-

(1) Edidit Ughellius, Ital. Sac., tom. 1, ubi de Ecclesiae huius episcopis.

secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Benedictionem benefactoribus elargitur.

Alexandri PP.

et S. R. Ecc. cardinalium subscriptiones.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubalduus Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Gualterius Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tituli Sancti Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudent. tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis tituli S. Theodori ss.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

Datum Ferentini per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae diac. et notarii, III kal. ianuarii anno MCLXXIV, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XVI.

Dat. die 30 decembris anno Domini 1174, pont. anno XVI.

Exordium.

Canonicam huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

Eique bona omnia, ac donationes confirmat.

Bona nonnulla enumerat, propriisque vocabulis exprimit.

Plebes, eccle-
sias cum iuribus
et pertinentiis,
servitiis et do-
minis.

feris et infructiferis, aquis, aquarumve decursibus, plebem Sancti Victoris, et plebem Sancti Venantii, et plebem Sanctae Mariae inter vineas, ecclesiam Sancti Petri ad..... ecclesiam Sancti Erasmi, et plebem de Ragano cum capitulo et mortuariis, plebem de Cruce, plebem S. Antimi, plebem de Casaragnano cum omnibus pertinentiis et possessionibus suis, ecclesiam Sancti Benedicti de Fondagrano cum omnibus Vannis, et Gualterio cum sorte sua, et Guidino, ecclesiam Sanctae Mariae de Podio cum Benedicto Dominici et cum consortibus suis, ecclesiam Sancti Stephani cum filiis Amiconis Tederade, ecclesiam Sancti Laurentii de Rivo, et Adam cum nepote suo, ecclesiam Sanctae Mariae in Marzano, ecclesiam Sancti Pauli, et ius quod habetis in Sancto Venantio de Plagis, ecclesiam Sancti Benedicti in Paraletta, ecclesiam Sanctae Mariae in Veneri, et quartam partem S. Petri ad Colle, ecclesiam Sancti Massimi in Summati, domum filiorum et nepotum Asiani Roberti cum tenementis et servitiis eorum, servitium Simonis cum beneficio suo, domum Odoniscam cum tenimento et servitio suo, et omnia bona, quae Azo Valentini dedit et concessit in canonica vestra, et bona omnia, quae Gerallus dedit et concessit eidem Ecclesiae, domum Aponiscam, et servitium beneficii Nicolai Stephani, et servitium, quod Giso primicerius Ecclesiae vestrae in obitu suo reliquit, videlicet spallam cum lonza, et sarcinam musti cum dominio et fidelitate heredum suorum, ecclesiam Sancti Petri inter Sulcos, ecclesiam Sancti Iuvenalis, terram in capite Pontis Maioris iuxta vineam episcopi, ecclesiam Sanctae Mariae in Plano, ecclesiam Sancti Laurentii iuxta pontem Solestanum, et servitium quinque denariorum Henrici, quos filii Stabilis castelli, et heredes eorum, Ecclesiae vestrae annuatim persolvendum debent, ecclesiam Sancti Petri in Paneperdito in Tolegnano, servitium quod

filii Actutii presbyteri Ioannis, videlicet duos denarios Henrici annuatim Ecclesiae vestrae persolvere debet cum hominio (1) et fidelitate, et ius quod habetis in Sancto Nicolao ad Canale, ecclesiam Sancti Petri in Castello, et medietatem oblationum defunctorum de Summati, et omnia, quae canonica vestra infra et extra civitatem Esculanam iuste habet, vel est habitura. Ad haec auctoritate vobis apostolica indulgemus, quod si aliqui de episcopatu vestro impositiones, aut in alia bona canonicae vestrae violentiam exercuerint, vel rapinam, et ad secundam vel tertiam commotionem vestram praesumptionem suam emendare contempserint, episcopo vestro ipsos ad secundam vel tertiam requisitionem vestram, devote et humiliter per convenientia intervalla temporis factam, volente vel non volente (2) corrigere, fas vobis sit de auctoritate vestra in eos interdicti et excommunicationis sententiam promulgare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam canonicam temere perturbare etc.

Canonicos ab
externa qua-
cumque mole-
stia eximit.

Solitae clau-
sulae.

Alexandri PP

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubalduus Ostiensis episcopus.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae sedis episcopus.

Ego Henricus Albanensis episcopus.

Ego Io. Neor. Ss. Io. et Pauli presb. cardinalis.

Ego Cintius presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Ugo presbyter tituli S. Clementis.

Ego Matthaeus presbyter cardinalis tit. S. Marcelli.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

Ego Gratian. diaconus cardinalis Ss. Cosm. et Dam.

Ego Io. diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Matth. Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis.

(1) Vide superius, pag. 643. (n. r.) (2) Nolente vel non valente (Cocq. ex Add. et corr.).

Data Anagninae per D. Daisfen. S. R. E. subdiaconum, ix kal. nov., indict. viii, incarn. dom. mclxxiv, pontif. vero D. Alexandri Papae III anno xvi.

Dat. die 24 octobris anno Domini 1174, pontif. anno xvi.

LXXVIII.

Confirmatio monasterii Montis-Regalis ordinis S. Benedicti, a Vilelmo II, Siciliae rege nuper constructi, bonorumque ad illud pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Monte Regalense a Guillelmo II Siciliae rege constructum, — Apostolicae Sedi immediate subiectum declaratur. — Abbati vero facultas conceditur benedictionem accipiendi a quo maluerit archiep. vel episcopo. — Bona omnia praesentia et futura ei confirmantur. — Abbati quemcumque vocare antistitem ad clericorum ordinationes, Chrisma conferendum etc. conceditur. — Fontem vero in Ecclesiis parochialibus benedici, et Baptisma celebrari per clericos. — Immunitates ab aliena molestia in bonis et a solutione decimarum. — Exemptionum concessionem. — Facultas synodum congregandi. — Abbati usus mitrae, sandaliorum, tunicae, dalmaticae etc. permittitur. — De recipiendis clericis vel laicis in monast. — Concessio aliorum privilegiorum. — Sepulturam liberam esse decernit. — Nulla ecclesiastica persona sine licentia abbatis divina officia celebret in ecclesiis eiusdem monasterii. — Decretum indemnitate a quacumque molestia, vi etc. — Census annuus per abbatem et fratres Sedi Apostolicae persolvendus. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Guillelmo illustri Siciliae regi, et heredibus eius, in perpetuum.

Exordium.

Ex debito suscepti regiminis, qualitates attendere cogimur et merita singulorum,

(1) Ex tabulario Ecclesiae Montis Regalis edidit Rocchus Pirrus, Siciliae Sac., tom. 1, col. 451.

ut circa omnes sic exequamur dispensationis nobis creditae ministerium, quod devoti Ecclesiae filii pro voto personarum, et merito ab Apostolica Sede, cui licet indigni, disponente Domino, praesidemus, gratum suae reportent petitionis effectum; hac siquidem ratione tanto libentius et benignius regiae volumus serenitati deferre, et tuae condescendere voluntati, ut in his maxime, quae Redemptori nostro grata sunt et accepta, et tuae saluti et nomini fructuosa, quanto personam tuam sicut charissimi filii et christianissimi regis abundantiori caritate diligimus, et de tuae gratissimae devotionis fervore nobis et Ecclesiae Dei gratiora commoda pervenisse recolimus, et iugiter credimus, auctore Domino proventura, ut circa Deum, et sacras eius Ecclesias, maiorem semper devotionem et reverentiam habeas, et ferventius cultui iustitiae, et operibus pietatis intendas; cum de praerogativa nostrae dilectionis et gratiae fueris efficaciter consequutus, quod pio et ferventi desiderio concupiscis. Unde cum monasterium in honorem Dei, et memoriam B. Mariae Dei Genetricis et Virginis, sicut non solum ex literis tuae celsitudinis, sed etiam aliorum certa relatione non sine multo gaudio et laetitia cordis audivimus, super Sanctam Kiriacam divinae gratiae inspiratione regalibus construere coeperis opibus, et largissimis et amplissimis possessionibus disposueris, Domino cooperante, ditare; ut locus ille celebris habeatur, et ibi ad serviendum Deo conventus permaneat monachorum, nos pium votum et devotionem regiam in hac parte praeconia dignissimae laudis extollimus, et petitionibus tuis exequendum pium opus, quod Domino inspirante coepisti, tam benignum quam iucundum impartimur effectum. Eapropter, charissime in Christo fili, pro unica et speciali affectione, quam ad te sicut ad christianissimum regem habemus, de consilio fratrum nostrorum apostolica auctoritate statuimus, ut mo-

Monasterium
Monte Regalen-
se a Guillelmo II
Siciliae rege
constructum.

Apostolicae
Sedi immediato
subiectum de-
claratur.

Abbatem vero in-
cunctas concedi-
tur benedictio-
nem accipiendi
a quo maluerit
archiep. vel e-
piscopo.

Bona omnia
praesentia et fu-
tura ei confir-
mantur.

Abbatem quem-
cumque vocare
antistitem ad
clericorum or-
dinationes,
Chrisma confe-
rendum etc.
conceditur.

Fontem vero
in Ecclesiis pa-
rochialibus be-
nedicti, et Bap-
tisma celebra-
ri per clericos.

Immunitates
ab aliena mo-
lestia in bonis
et a solutione
decimarum.

nasterium ipsum nulli archiepiscopo, vel episcopo, vel aliae personae ecclesiasticae, nisi tantum Romano Pontifici aliquo tempore sit subiectum; sed potius ab omni debito et subiectione aliarum ecclesiasticarum personarum liberum et absolutum semper existat. Nihilominus etiam auctoritate apostolica duximus indulgendum, ut is, qui in proscripti monasterii abbatem canonice electus fuerit, a quocumque archiepiscopo vel episcopo maluerit, accedente tuo et heredum tuorum assensu, benedicatur. Insuper etiam praesenti scripto sancimus, ut omnia praescripto monasterio extra regnum tuum oblata vel offerenda, commutata vel commutanda, perpetuo in abbatis et conventus eiusdem monasterii potestate permanerent. Ea vero, quae infra regnum tuum eidem monasterio collata sunt vel conferentur, commutata sunt vel commutabuntur cum voluntate tua et heredum tuorum, illibata persistent. Liceat etiam abbati et conventui praefati monasterii pro ordinatione clericorum vel monachorum, qui in monasterio vel pertinentiis eius fuerint ordinandi, quemcumque maluerint catholicum advocare antistitem, et ab eo ordinationes eorum, Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum recipere, qui gratis et sine contradictione qualibet, nostra auctoritate, quod postulat, indulgeat. In omnibus vero parochialibus Ecclesiis eiusdem monasterii per clericos suos fontem benedicti concedimus, et sacrum celebrari baptisma. Prohibemus insuper, et auctoritate apost. arctius interdicens, nequi archiepiscopus vel episcopus, populum christianum ecclesias iam dicti monasterii, aut monasterium ipsum ingredi, et in eis de rebus suis (ut pia religione fieri solet) aliquid offerre, audeat prohibere. Si vero aliqua ecclesia vel tenimenta praescripto monasterio oblata fuerint, de quibus decimae vel aliud ius alicui episcopo, aut alii ecclesiasticae personae debeat, et episcopus ipse vel

ipsa persona decimas et ius aliud, quod in illa Ecclesia vel tenimenti habere noscuntur, eidem monasterio iure pontificali concesserint, oblationem et concessionem illam perpetuis temporibus inviolabiliter manere censemur. Ad haec adiicientes statuimus, ut nullus archiepiscopus vel episcopus, aut alia quaelibet persona ecclesiastica de tenimenti et possessionibus, eidem monasterio vel cellis eius cum episcopali iure concessis, aut de terris, quas fratres ipsius monasterii in monasterio vel cellis eius propriis sumptibus excoluerint, decimam vel quartam exigere audeant. Prohibemus etiam, ne quis homines in tenimenti eius habitantes excommunicationi vel interdicto subicere, aut clericos monasterii, vel eorundem tenimentorum, ad synodum vocare praesumat. Abbati quoque ipsius monasterii congregandi synodum tam monachorum, quam clericorum aliorum, qui in tenimenti monasterii habitaverint, plenam facultatem et licentiam indulgemus. Illud autem modis omnibus inhibemus, ne aliqua persona in administratione praeponatur abbati, nisi idem abbas de talibus convictus fuerit criminibus, quae sint de censura sacrorum canonum puniendi. Quemlibet vero monachum pro aliis monasteriis ordinandis, invito abbate, removeri ab ipso monasterio prohibemus. Ut autem fervor devotionis et desiderii tui amplius accendatur, abbati eiusdem monasterii, qui ibi canonice fuerit institutus et successoribus eius, usum mitrae, chirotecarum, sandaliorum, tunicae et dalmaticae, et virgam pastorem, et quotidianum usum annuli nihilominus indulgemus. Et ut post missam et alia divina officia more episcopi benedictionem ad populum faciant, eis plenam concedimus facultatem. Liceat quoque abbati, et fratribus tam praescripti monasterii quam cellarum eius, clericos cuiuscumque ordinis, seu laicos a saeculo fugientes, liberos et absolutos, in sanitate vel aegritudine, cum rebus et possessio-

Exemptionum
concessionibus.

Facultas syno-
dum congre-
gandi;

Abbatem usum
mitrae, sanda-
liorum, tunicae,
dalmaticae etc.
permittitur.

De recipiendis
clericis vel lai-
cis in monast.

Concessio alio-
rum privilegio-
rum.

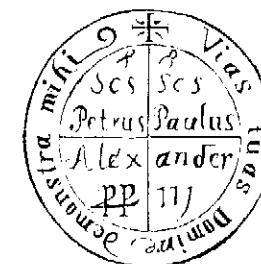
Sepulturam li-
beram esse de-
cernit.

Nulla ecclesia-
stica persona si-
ne licentia ab-
batis divina of-
ficia celebret in
ecclesiis eius-
dem monasterii.

nibus suis ad conversionem earum venientes, sine cuiuslibet episcopi vel alterius personae ecclesiasticae contradictione recipere, et sine alicuius molestia retinere. Fas etiam sit de auctoritate nostra fratribus per cellas praetaxati monasterii, in civitatibus, vel aliis locis constitutis, quandocumque ad officia divina voluerint (nisi terrae, in qua fuerint, interdictum stiterit) signa pulsare. Nullus autem archiepiscopus vel episcopus populum Domini, praescriptum monasterium vel eius cellas ingredi ad audiendum verbum divinum, nisi pro communi totius civitatis vel parochiae interdicto, prohibere praesumat. Sepulturam sane tam ipsius monasterii quam omnium ecclesiarum et cellarum suarum liberam esse censemur, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; neque alicui archiepiscopo vel episcopo liceat, quemlibet in monasterio ipso vel cellis eius sepeliri deliberantem excommunicare vel interdicere, aut Poenitentiam seu Viaticum denegare, nisi ob manifestam rationem. Si vero abbas de aliquo fuerit accusatus vel impetitus, cum consensu tuo et heredum tuorum a personis ecclesiasticis et discretis ac idoneis eius regni, causa eius tractetur, discutiatur, et terminetur. Praeterea apostolica auctoritate sancimus, ut nullus archiepiscopus vel episcopus, aut alia persona infra claustrum monasterii sine licentia et voluntate abbatis vel conventus intrare audeat, aut in eodem monasterio vel ecclesiis suis sine ipsius abbatis et conventus et praelatorum earumdem ecclesiarum licentia divina officia celebrare. Nihilominus etiam abbati praetaxati monasterii indulgemus, ut liceat ei monasterium et ecclesias suas canonice ordinare. Insuper autem fas sit eidem abbati, omnes clericos et laicos suos cuiuscumque ordinis vel sexus ad confessionem recipere, et de quibuscumque criminibus

et causis ad ecclesiasticum iudicium pertinentibus iudicare. Liberum quoque sit praedicto abbati et fratribus suis, in quibuscumque locis tenimentorum suorum ad usum suum et hominum tenimentorum ipsorum, oratoria construere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, idem monasterium temere perturbare, aut ei dignitates et libertates sibi indultas subtrahere, vel minuere, vel eius possessiones auferre, minuere, aut ablatas retinere, seu aliquibus molestiis fatigare; sed omnia illibata et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione aut sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. In praedicto autem monasterio nobis ac Rom. Ecclesiae reservamus, ut abbas et fratres ipsius monasterii censum centum tarenorum Siciliae nobis nostrisque successoribus annuatim persolvant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire praesumpserit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO ALEXANDER cath. Eccl. episc. SS. Alexander PP.

BE

Decretum in-
demolitionis a
quacumque mo-
lestia, vi etc.

Census annuus
per abbatem et
fratres Sedi A-
postolicae persol-
vendus.

Solite con-
clusiones.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Ubalduſ Ostienſis epiſcopuſ ſſ.

Ego Bernarduſ Portuenſis et Sanctae
Rufinae epiſcopuſ ſſ.

Ego Gualteruſ Albanenſis epiſc. ſſ.

Ego Ioanneſ preſb. card. Sſ. Ioanneſ
et Pauli tit. Pammachii ſſ.Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tit.
S. Anſtaſiae ſſ.Ego Albertuſ preſb. card. tit. Sancti
Laurentii in Lucina ſſ.Ego Guillelmuſ preſbyter card. tit. S.
Petri ad Vincula ſſ.Ego Boſo preſb. card. S. Pudentianae
tit. Paſtoris ſſ.Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tituli
Sancti Marci ſſ.Ego Theodituſ preſbyter cardinaliſ S.
Vitaliſ t.....Ego Manfreduſ preſbyter cardinaliſ S.
Caeciliae ſſ.Ego Petruſ preſbyter cardinaliſ tituli
S. Suſannae ſſ.Ego Vivianuſ preſbyter cardinaliſ tit.
S. Stephani in Coelio Monte ſſ.Ego Cyntiuſ diaconuſ cardinaliſ Sancti
Adriani ſſ.Ego Ugo diaconuſ cardinaliſ S. Eu-
ſtaſchii iuxta Templuſ Agrippae ſſ.Ego Raineriuſ diac. card. S. Georgii
ad Veluſ Aureuſ ſſ.Ego Ardicio diaconuſ cardinaliſ Sancti
Theodori ſſ.Ego Vitelliuſ diaconuſ cardinaliſ Sſ.
Sergii et Bacchi.Datum Anagniae per manuſ Gratiani
ſanctae Romanae Eccleſiae ſubdiaconi et
notarii, xix kal. februarii, indict. viii,
incarnationiſ dominicae anno MCLXXV,
pontif. vero D. Alexandri PP. III anno xvi.Dat. die 14 ianuarii anno Domini 1175,
pont. anno xvi.

LXXIX.

*Conceſſio privilegioruſ, et confirmatio
bonoruſ omniuſ Balneolen. monaſterii,
quod ſub Sedis Apoſtolicae protectione
ſuſcipitur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monaſteriuſ hocce ſub Sedis
Apoſtolicae protectione recipit; — Ei bona
omnia confirmat; — Quoruſ potiora pro-
priiſ vocabuliſ enumerat; — Cum iure de-
cimaruſ. — Converſoſ monaſt. a nemine
praeter abbatiſ voluntatem iudicandoſ; —
Abbateſ vero ipſuſ a ſoliſ monachiſ eli-
genduſ declarat. — Omnimodo eximit
ab epiſcopo loci etiam quoad ſacraſ or-
dinationeſ. — Sepulturam inibi ſibi po-
nere omnibuſ concedit. — Decretuſ im-
munitatiſ a quacunque externa moleſtia.
— Solitae clauſulae. — Alexandri PP. et
S. R. Eccl. cardinaliuſ ſubſcriptioneſ.

Alexander epiſcopuſ ſervuſ ſervoruſ Dei, dilectiſ filiſ
Raymundo abbati monaſterii Sancti Stephani Bal-
neolenſiſ, eiſque fratribuſ, tam praſentibuſ quam
futuriſ, in perpetuuſ.

Religioſam vitam eligentibuſ apoſtoli-
cum convenit adedeſſe praefidiuſ, ne
forte cuiuſlibet temeritatiſ incurſuſ aut
eoſ a propoſito revocet, aut robuſ, quod
abiſt, ſacrae religioniſ infringat. Ea pro-
pter, dilecti in Domino filii, veſtriſ iuſtiſ
poſtulationibuſ clementer annuimuſ, et
praefatuſ monaſteriuſ, in quo divino
mancipati eſtiſ obſequio, ſub B. Petri
et noſtra protectione ſuſcipimuſ, et praef-
entiſ ſcripti privilegio communimuſ; in
primiſ ſiquideſ ſtatuenteſ, ut ordo mo-
naſticuſ, qui ſecunduſ Deuſ, et B.
Benedicti regulam in eodem loco inſti-
tutuſ eſſe dignoſcitur, perpetuiſ ibidem
temporibuſ inviolabiliter obſervetur. Prae-
terea quacuſque poſſeſſioneſ, quae-
cumque bona idem monaſteriuſ impraef-
entiaruſ iuſte et canonice poſſidet,
aut in futuruſ conceſſione Pontificuſ,
largitione reguſ vel principuſ, oblatione
fideliuſ, ſeu aliſ iuſtiſ modiſ, praefante

(1) Ex archiv. monaſt. edidit Baluſiuſ, Marc.
Hiſpan., in append., n. 467.

Exordium.

Monaſteriuſ
hocce ſub Se-
dis Apoſtolicae
protectione re-
cipit.Ei bona omnia
confirmat.Quoruſ po-
tiora propriiſ
vocabuliſ enu-
merat.Cum iure de-
cimaruſ.Converſoſ mo-
naſt. a nemine
praeter abbatiſ
voluntatem iu-
dicandoſ;

Domino, poterit adipiſci, firma vobiſ ve-
ſtriſque ſucceſſoribuſ et illibata perma-
neant; in quibuſ haec propriiſ duximuſ
exprimenda vocabuliſ: parochiam ipſi
monaſterio circumadiacentem de ipſa valle
Balneoli, eccleſiaſ Sanctae Mariae, Sancti
Benedicti, Sancti Petri de Agemal, S.
Romani de Millaniciſ cum cimiterio ſuo,
Sancti Chriſtofori, Sancti Iacobi cum
decimiſ et primitiſ ſuiſ et cum medie-
tate decimarum ſeu primitiarum de Villa
Figerollis et de Heremitaniſ, eccleſiaſ
Sanctae Mariae, Sancti Laurentii cum
cimiterio de Porcariſ, eccleſiaſ Sancti
Mauritii de Calviſ, Sancti Cirici, Sancti
Iuliani de Meritatz, Sancti Martini de
Campo-Maiori: in valle Miliariaſ, eccle-
ſiaſ Sancti Petri, Sancti Andreae de Ra-
milis, Sancti Vincentii de Felegoſo, S.
Vincentii de Saliente, Sancti Iuliani de
Augustino, Sanctae Mariae de villa Azert,
Sancti Martialiſ de Quarantella, cellam
Sanctae Mariae de Rivo de Azar cum
decimiſ, oblationibuſ et caeteriſ earum
pertinentiſ: in comitatu Impuritanenſi,
cellaſ Sanctae Crucis, Sancti Nicolai cum
cimiteriſ et alodiſ ſuiſ, et caſtruſ Ca-
lepodiuſ cum pertinentiſ ſuiſ: in co-
mitatu Petralatenſi, eccleſiaſ Sancti Mar-
tini, Sancti Silverii: in Valle-Mala, cel-
lam Sancti Ioanneſ de Croſiſ, cellam S.
Cypriani de Pinta cum decimiſ, oblationi-
buſ et caeteriſ earum pertinentiſ: in
comitatu Gerundenſi, eccleſiaſ Sanctae
Mariae de Fenetriſ, Sancti Felicis de
Buada cum decimiſ, oblationibuſ, et cae-
teriſ earum pertinentiſ: in comitatu
Barcinonenſi, monaſteriuſ Sancti Mar-
tialiſ de Monte Signi, in Tarilano eccle-
ſiam Sancti Salvatoriſ, mercatuſ quoque,
ſicut penes veſtruſ coenobiuſ fieri ſo-
let, teloneuſ et omnem iuſtitiam vobiſ
veſtriſque ſucceſſoribuſ confirmamuſ. Ad
haec auctoritate apoſtolica prohibemuſ,
ne aliquiſ praeter veſtram et abbatiſ,
qui pro tempore fuerit, voluntatem con-
verſoſ veſtroſ ſaeculari audeat iudicio
vel poteſtate diſtringere. Obeunte vero

te, nunc eiſdem loci abbate, vel tuoruſ
quolibet ſucceſſoruſ, nulluſ ibi qualibet
ſubreptioniſ aſtutia ſeu violentia praepo-
natur, niſi quem fraſtreſ communi con-
ſenſu, vel fraſtruſ parſ conſilii ſanioriſ,
ſecunduſ Dei timoreſ, et beati Bene-
dicti regulam providerint eligenduſ.
Chriſma vero, Oleuſ ſanctuſ, conſecra-
tioneſ altariuſ ſeu baſilicarum, ordina-
tioneſ clericoruſ loci veſtri, ſeu mona-
choruſ, qui ad ſacroſ fuerint ordineſ
promovendi, a quocunque malueritiſ ca-
tholico accipietis epiſcopo, ſicut a non-
nulliſ praedeceſſoribuſ noſtriſ monaſterio
veſtro conceſſuſ eſt, et a veſtriſ com-
provincialibuſ epiſcopiſ obſervatuſ. Ad
haec adiicimuſ, ut epiſcoporuſ quilibet
clauſtruſ ipſuſ et illic Domino ſervienteſ
ſine Romani Pontificiſ vel legati eiſ
audientia interdiceret vel excommunicare
non debeat, neque caeteriſ ad voſ per-
tinentibuſ lociſ ſine certiſ cauſiſ praeci-
dium canonicae ultioniſ inferre. Miſſaſ
vero publicaa praeter abbatiſ et fraſtruſ
voluntatem in eodem monaſterio per epi-
ſcopuſ celebrari, aut ſtationeſ fieri, vel
ad agendaſ cauſaa populareſ conventuſ
aggregari prohibemuſ; ne in ſervoruſ
Dei reſceſſibuſ, popularibuſ occaſio praef-
beatur ulla conventibuſ. Sepulturam quo-
que eiſdem loci liberam eſſe ſancimuſ,
ut eoruſ, qui ſe illic ſepeliri delibera-
verint, devotioni, et extremae voluntati,
niſi excommunicati ſint vel interdicti,
nulluſ obſiſtat: ſalva iuſtitia illaruſ Ec-
cleſiaruſ, a quibuſ mortuoruſ corpora
aſſumuntur. Decernimuſ ergo, ut nulli
omnino hominuſ liceat praefatuſ mo-
naſteriuſ temere perturbare, aut eiſ
poſſeſſioneſ auferre, vel ablataa retinere,
minuere, ſeu quibuſlibet vexationibuſ
fatigare; ſed illibata omnia et integra
conſerventur, eoruſ, pro quoruſ guber-
natione ac ſubſtentione conceſſa ſunt,
uſibuſ omnimodiſ profutura: ſalva Sedis
Apoſtolicae auctoritate, et in praefcriptiſ
Eccleſiaſ dioceſanoruſ epiſcoporuſ cano-
nica iuſtitia. Si qua igitur in futuruſ

Abbateſ vero
ipſuſ a ſoliſ
monachiſ eli-
genduſ decla-
rat.Omnimodo ex-
imit ab epi-
ſcopo loci etiam
quoad ſacraſ or-
dinationeſ.Sepulturam
inibi ſibi ponere
omnibuſ con-
cedit.Decretuſ im-
munitatiſ a qua-
cunque externa
moleſtia.